Poštarina u gotovu plaćena.

VRHBOSNA

KATOLIČKOJ PROSVJETI.

IZLAZI NA DVA ARKA
5. i 20. U MJESECU.
CIJENA NA GODINU 25 DINARA
RUKOPISI SE NE VRAČAJU.

GODINA XXXVI. BROJ 8.—10.
20. SVIBNJA 1922.
IZDAJE KAPTOL VRHBOSANSKI.
UREĐUJE DR. MARKO ALAUPOVIĆ.

SADRŽAJ.

ČLANCI:

VJESNIK:

NAŠA DOMOVINA:

RIM:

GRČKA:

PROSVJETA:

„Bosanska Pošta“ Sarajevo.

VRHBOSNA
KATOLIČKOJ PROSVJETI.

BR. 8.—10. U SARAJEVU, DNE 20. SVIBNJA 1922. GOD. XXXVI.

Br. 8885.

Četvrta dekanska konferencija.

(Prema zapisniku, što ga je vodio Mons. Karlo Cankar.)

Za 11. i 12. travnja t. g. — na Veliki utorak i Veliku srijedu — sazvao je presvijetli biskup i kapitularni vikar dr. Ivan Šarić po četvrti put konferenciju Vrhbosanskih arhidjakona i dekana. Dosadašnje je iskustvo pokazalo, da su ove dekanske konferencije od najveće važnosti po svu našu vjersku i crkvenu organizaciju i po sveukupni rad u duhovnoj pastvi. U tom će smjeru i četvrta dekanska konferencija uroditi bez sumnje najboljim uspjehom.

Dekanskoj je konferenciji predsjedao presvj. gosp. biskup i kapitularni vikar dr. Ivan Šarić, a prisustvovali su presvj. i preč. gg.: apost. protonotar Stjepan pl. Hadrović, arhidjakon Tolički i upravitelj arhidjakonije Gučegorske; apost. protonotar Tomo Igrc, arhidjakon Fojnički; kanonik dr. Marko Alaupović, arhidjakon Plehanski; Mato Bekavac, dekan Sutješki; fra Velimir Martinčević, dekan Kreševski; fra Frano Jukić, dekan Ramski; fra Leonard Čuturić, dekan Bugojanski; Msgr. dr. Ilija Violoni, dekan Brčanski; Petar Ajvazović, dekan Usorski; Ivan Kozinović, dekan Šamački; Msgr. Franjo Malešević, zastupnik dekanije Tuzlanske; fra Blaž Pordušić, zastupnik dekanije Žepačke; fra Frano Ćosić, zastupnik dekanije Derventske; Jakov Barišić, zastupnik dekanije Doborske.

Nije bila zastupana dekanija Travnička, jer je dosadašnji dekan umro, a bilježnik dekanije Stjepan Pašalić razbolio se u oči same konferencije.

Zapisnik je vodio tajnik Msgr. Karlo Cankar.

Nakon zaziva Duha Svetoga otvorio je presvj. g. biskup konferenciju. Sjetio se najprije dvojice preminulih drugova: dekana Tuzlanskoga fra Josipa Andrića, i dekana Travničkoga fra Frane Stjepaneka. Jedan je bio bolji od drugoga. Jedan i drugi upoznali su i držali se najprečeg za nas svećenike načela: Sentire cum Ecclesia. I jedan i drugi bili su odani svom Ordinariju. Savjesno su vršili svoje svećeničke, župničke i dekanske dužnosti. Pokoj im vječni!

Zatim pozdravlja presvijetli biskup preč. gg. dekane i zahvaljuje im, što su se tako spremno odazvali njegovu pozivu, pregorjeli žrtve dalekog i napornog putovanja i došli u Vrhbosansku metropolu, da se vide sa svojim biskupom i da vijećaju s njim o potrebama Vrhbosanske Crkve. Ako je ikada bilo od potrebe, da bude svećenstvo jedinstveno sa svojim biskupom, sada je potrebito to jedinstvo i ta jednodušnost. Neka bude i naša deviza: »S'unir pour se défendre«! Ujedinimo se, da se obranimo! Nikada nije bila katolička Crkva u ofenzivi, uvijek je bila u manjini, i uvijek je pobjeđivala. I s naše strane nikada ne bi bilo reakcije, da nema s druge strane akcije. Nama je borba nametnuta, pa moramo da se branimo i da se obranimo. U tu su borbu u prvom redu pozvani naši dekani, koji su zastupnici svećenstva i zastupnici Ordinarija, koji su vođe u svakom našem radu, i crkvenom i prosvjetnom. Na njima je, da provedu potpuno jedinstvo izmegju biskupa, svećenstva i naroda.

Predsjednik konferencije prelazi zatim na dnevni red i poziva izvjestitelja Msgr. dra Iliju Violonija, dekana Brčanskog, da iznese svoj referat.

I. O unapređenju pismenosti po našim župama i selima, gdje još nema škole.

Dr. I. Violoni pročitao je svoj izvještaj s kratkim praktičnim naputkom, što ga prenosimo u cijelosti.

Uzmemo li u ruke statistiku naše mlade države, odmah će nam upasti u oči, da naša država spada među one evropske države, u kojoj ima najviše analfabeta, nepismenih. Pogledamo li opet, u kojoj je pokrajini najviše tih analfabeta, uvjerit ćemo se, da naša Bosna u tom ima žalosno prvenstvo. Od 100 ljudi gotovo je 90 analfabeta, nepismenih. Ovaj strašni analfabetizam je jedan od najvećih zapreka svakome pravom napretku. Kud je pristao čovjek analfabeta?

Njemu je nepristupačna ona bogata riznica, kojom bi mogao obogatiti svoje zvanje i oplemeniti svoje srce, naime dobra knjiga; ta on je slijep kod zdravih očiju. Njemu su zatvorene razne službe, u kojima bi mogao zasluživati pristojan kruh za se i za svoju obitelj; u mnoge službe ne prima se tko ne zna barem čitati i pisati. Kolikim neprilikama nije izvrgnut takav čovjek i kod općine, i kod suda, i kod banke, upravo zato, što je nepismen! Koliko mu to prouzrokuje troška i drugih neprilika! Kako li je neugodno takovu čovjeku ići tražiti, tko će mu pismo napisati, tko pročitati, osobito ako u pismu treba javljati stvari, za koje ne bi želio da drugi zna, nego bi želio da ostane u najvećoj tajnosti! Koliko puta je nastao nesporazum između oca i sina, muža i žene, zaručnika i zaručnice, jer onaj, kojemu je bilo povjereno da piše, napisao je to drukčije, nego mu je bilo rečeno! Bez pismenosti ne može čovjek koraknuti naprijed, osobito u današnjim vremenima. Današnja su vremena takva, da knjiga mora biti narodna pratilica i učiteljica. Preko knjige treba da se u narodu jača vjera i krepost; preko knjige treba da uči, kako će unaprijediti razne grane svojega gospodarstva, kako da očuva svoje zdravlje, kako da uredi svoju kuću; preko knjige treba da nauči svoja prava i dužnosti u općini, u državi; preko knjige i jedino preko knjige postat će naš narod svijestan i napredan u svakom pogledu.

Ali da knjiga zaista bude našemu čovjeku učiteljica, temeljni je uvjet, da naš čovjek bude pismen. Što veća pismenost vlada u kojoj zemlji, to je i veće blagostanje, to je i veći stupanj kulture u onom narodu. Zato je naš narod tako siromašan, tako nisko kulturno stao, jer u njemu vlada tolika nepismenost. Tko stoga želi dobro svojemu narodu, komu je na srcu njegovo blagostanje, njegov duhovni i tjelesni napredak, treba da uloži sve svoje sile, da nestane u narodu nepismenosti. A kako se dade suzbiti ta nepismenost? Za to ima više načina. Da navedem neke ponajglavnije.

1. Valja otvarati što više osnovnih pučkih škola. Pučka škola vrijedi veoma mnogo. Razumije se, ako se dobro vodi. U njoj se djeca uče znanju i poštenju. Zato potičimo narod, neka traži sebi od vlasti otvaranje škole, gdje je god umjesno da se ona otvori! Ali poradimo kod naroda i oko toga, da i on sa svoje strane bude pripravan doprinijeti svoj udio, jer će tako prije doći do škole! Tako su neki dosad radili i uspjeli. Poradimo i mi, pa ćemo i mi uspjeti!

2. Gdje ima škola, u zimsko doba, trebalo bi otvoriti tečaj za odrasle nepismene. Tu bi kroz mjesec dva mnogi naučili čitati i pisati. Zato nam valja svake godine prikupljati ljude, da polaze taj tečaj, pa da tako progledaju. Tečaj bi mogao voditi tamošnji učitelj, a u slučaju, da on ne bi imao volje, sâm župnik. Mnogo je nepismenih na ovaj način progledalo u mnogim krajevima.

3. Trebalo bi organizirati pismene ljude u župi i sklonuti ih, da svaki od njih nauči jednoga nepismenog čitati i pisati. Brat može učiti brata, susjed susjeda, prijatelj prijatelja. To bi se moglo činiti osobito za dugih zimskih večeri, a i nedjeljama. Razumije se samo po sebi, da bi se župnik od vremena do vremena morao osvjedočiti o radu i uspjesima. Nema sumnje, da bi se na ovaj način silno umanjila nepismenost. Dosadašnji pokušaji na nekim mjestima pokazali su najljepše uspjehe.

4. Po župama, gdje nema škole, a to su obično male župe, mogao bi župnik otvoriti pomoćnu školu, u kojoj bi podučavao djecu iz selâ, koja nijesu previše daleko od župskog stana.

Naučna bi osnova bila: Vjeronauk, čitanje, pisanje, četiri vrste računa i gospodarstvo. Uz čitanje moglo bi se uzeti nešto iz povijesti, zemljopisa i prirodnih nauka. — Ovakove pomoćne škole držali su u prijašnja vremena naši zaslužni franjevci, a u koliko mi je poznato, držali su i u najnovije doba neki vrijedni franjevci i svjetovni svećenici. Mnogi se seljaci ponose, da su u svoje vrijeme polazili ovu školu.

5. U župama, gdje nema škole, mogao bi župnik u zimsko doba otvoriti analfabetski tečaj za odrasle nepismene u župskom stanu. Na taj tečaj mogli bi doći odrasli od 15. do 50. godine, koji nijesu odviše daleko od župskog stana. Neki su revni župnici sa uspjehom održali ovake tečaje.

6. Ako bi se u kojem selu župe, gdje nema škole, našao koji osobito bistar seljak ili koji školovani gospodin ili đak sveučilištarac ili srednjoškolac, ako bi prilike bile podesne, on bi se mogao uzeti da u tom selu drži u kojoj kući tečaj za nepismene. U nekim selima u Hrvatskoj i to je sa uspjehom provedeno.

7. Analfabetski se tečaji moraju voditi po stalnoj metodi i temeljito, jer će inače sav uloženi trud i trošak biti uzaludan i bezuspješan. Dvije su najprikladnije metode. Anderlićeva i Buntićeva. Osobito ova posljednja vrlo je prikladna, i po njoj je uspjeh s malo ljubavi i dobre volje zajamčen. Način, kako se predaje, naznačen je u njihovim čitankama. Tečaj neka se završi svečanim ispitom, na koji neka se pozovu prijatelji pučke prosvjete. Ispit neka se drži zato, da se polaznici potaknu na natjecanje, i tako će uspjeh biti bolji. Troškove za čitanke i pisanke neka namire sami polaznici tečaja, a za vrlo siromašne mogle bi se izmoliti badava od društava, koja se bave narodnim prosvjetljivanjem, ili sakupljanjem milodara u tu svrhu.

8. Kada smo ljudima otvorili oči, onda im treba odmah pružiti dobro i prikladno štivo, da ga čitaju. Vrlo zgodno štivo su na pr. izdanja Društva sv. Jeronima, nabožni glasnici, Nedjelja, Hrv. Pučke Novine, Seljačke Novine itd. Osobitu brigu valja nam uložiti baš u to, da narod zavoli knjigu, jer će jedino onda knjiga vršiti svoju uzvišenu zadaću. U početku bit će velikih poteškoća, ali zato ne smijemo klonuti duhom. Mi ne smijemo mirovati sve dotle, dok ne postignemo što se je postiglo u drugim nekim državama i narodima, da se u svakoj kući redovito čita, i da svaka kuća drži kakav dobar časopis ili novine. Ovu ljubav prema knjizi mogli bi postići na taj način, da nagovorimo ljude, da kad se sastane više njih zajedno, što se obično događa za zimskih večeri, jedan na glas pred svima čita iz koje dobre i zgodne knjige, a onda se povede razgovor o pročitanoj stvari. Isto tako po nedjeljama i svetkovinama mogao bi jedan od ukućana na glas čitati iz koje dobre i prikladne knjige, a onda se ukućani o pročitanom porazgovoriti.

Razumije se samo po sebi, da će nam sve to zadavati dosta posla; ali moramo biti uvjereni, da će nam baš ovaj i ovakav rad poslužiti i te kako, da u puku našem procvate znanje i krepost, da se narod naš oduševi za Boga i svetu vjeru. »Svećenik danas,« da se poslužim riječima našega presvj. g. kapitularnog Vikara i biskupa dr. Ivana Ev. Šarića u ovogodišnjoj korizmenoj okružnici svećenstvu, »nije samo čovjek molitve i samoće u svojem župskom stanu; nije samo zato na svijetu, da se pokazuje u crkvi i kod svetih čina. Svećenik ima da bude i čovjek akcije, i to neprestane, energične akcije, jer samo tako imat će on ljude uza se. Najsavremenija riječ katoličkom svećeniku danas jest riječ o apostolstvu djela.« Takovo jedno apostolsko djelo jest unapređivanje pismenosti. Bez pismenosti neće nam moći nijedna naša katolička akcija potpuno uspjeti. Zato ćemo i odvažno i na ovaj sveti posao! Bog dragi bio nam u pomoći!

Iza referata razvila se živahna debata. Neki su dekani isticali, kako je u većim i napornijim župama župniku gotovo nemoguće, da on sam vodi školu za nepismene. Ali se također zgodno istaklo, da ne mora župnik baš sâm vršiti učiteljsku službu, ako je previše zaposlen. Njegova bi bila zadaća, da organizuje analfabetsku školu, i da svojim ugledom djeluje na nepismene, da što brojnije posjećuju takve tečajeve. Same pak tečajeve može da vodi druga koja spremna pismena osoba.

Tečajevi za nepismene potrebni su ne samo u župama, gdje nema pučke škole, već i u onim župama, gdje doduše postoji osnovna škola, ali gdje ta škola ne udovoljava potrebama cijele župe, jer udaljena i raštrkana sela nemaju od nje koristi.

Udžbenike za nepismene mogu župnici nabaviti putem Saveza Hrv. Kat. Prosvjetnih Društava u Sarajevu (Čemerlina ul. 7.)

Iza debate prihvaćena je rezolucija, što je donosimo na kraju ovoga izvještaja zajedno s ostalim rezolucijama.

II. „Dinar Štampe."

Nadbiskupski tajnik Mons. Karlo Cankar izvijestio je zatim o 2. tački dnevnoga reda: O organizaciji »Dinara Štampe.« I taj izvještaj donosimo obzirom na veliku važnost ove akcije za katoličku štampu u cijelosti:

Prošlogodišnja III. dekanska konferencija, što se održala prije 11 mjeseci, zaključila je nakon referata pok. dekana vlč. fra Frane Stjepaneka, a na prijedlog presvj. Ordinarija, da se ima u svim župama naše nadbiskupije osnovati crkvena organizacija »Dinar Štampe.« Presvj. g. biskup saopćio je tu odluku svemu svećenstvu i puku svojom okružnicom od 14. srpnja 1921. br. 6892., pa je u toj okružnici ujedno objavio štatut ove crkvene organizacije. Okružnicom od 17. studenog 1921. br. 7687. upravljenom svima dušobrižnicima u nadbiskupiji, presvijetli je biskup ponovno naglasio važnost i zamašaj ove organizacije i njezinu svrhu, i zamolio je svećenike toplim pozivom, da se zauzmu što više mogu za ovu katoličku akciju. Zajedno s tom okružnicom razaslane su župskim uredima župske knjige »Dinara Štampe,« u koje ima da se upiše župski odbor, desetnici i članovi, te redovita članarina i izvanredni prinosi.

Kako je ova posljednja okružnica, u kojoj su iznesene pobliže upute, razaslane nešto pokasno, jer župske knjige »Dinara Štampe« nijesu bile gotove, počeo je rad za »Dinar Štampe« zapravo tek u mjesecu prosincu prošle godine. O uspjehu toga rada izvijestit ću kasnije.

1. Važnost „Dinara Štampe."

A baš obzirom na uspjeh, odnosno na neuspjeh dosadašnjeg rada oko ove naše organizacije, dužnost bi bila referentova, da na ovoj konferenciji ponovno istakne važnost ove akcije za katoličku štampu. No ja ću upozoriti samo na riječi presvj. g. biskupa, što ih je progovorio svećenstvu u spomenutim okružnicama. Evo kako on ističe važnost i zamašitost apostolstva dobre štampe:

»Kao što je svakomu župniku i dušobrižniku sveta njegova dužnost, da u crkvi propovijeda riječ Božju i da dijeli svete sakramente, jednako je on danas u savjesti obvezan da vodi brigu o dobroj štampi. Svaki od nas treba da drži na pameti, da će biti bez dobro proširene katoličke štampe uzaludno sve naše nastojanje oko duhovnog obnovljenja našega puka. Sav naš rad u crkvi i izvan crkve ostat će neplodan, ako dopustimo, da liberalna, protuvjerska i vjerski indiferentna štampa nesmetano širi svoj otrov i razvija svoje razorno djelovanje među masama našega naroda. Sav naš katolički rad propade, ako pogubnom utjecaju protukatoličke štampe ne suprotstavimo jaku, dobro organizovanu katoličku štampu.

»Dušobrižnik, koji ne shvaća značenja i zadatka dobre štampe, pa makar on bio najrevniji na oltaru, na propovjedaonici i u ispovjedaonici, nije pastir, što ga iziskuje sveta Crkva u današnja vremena. Uza svu svoju brigu izgubit će povjereno sebi stado. A dušobrižnik, koji je proniknuo važnost štampe, imat će najboljega kapelana, najvrsnijega duhovnog pomoćnika u dobroj štampi. Ona će promicati i njegov pastirski rad. Ona će dnevno umjesto njega propovijedati i nadoknađivati mnoge njegove propuste. Dobra štampa u današnja je vremena druga propovjedaonica. Ona vrši zadaću pučkih misionara. Ona je postala našom katoličkom pučkom školom u ovo vrijeme, kad se iz javnih škola izbacuje kršćanski nauk i vjerskoćudoredna nastava. Ako mi dušobrižnici zanemarimo i zabacimo ovo najuspješnije pomoćno sredstvo u našem pastirskom radu, onda smo kukavno položili oružje za obranu kršćanskih načela, pa smo ostavili njivu Gospodnju, da po njoj slobodno sije i žanje neprijatelj katoličke Crkve i našega puka katoličkog. Ponavljamo riječi sv. Oca pape Pija X.: »Uzalud ćete graditi crkve, držati misije, podizati škole i promicati druga sva dobra djela, ako ne budete u isto vrijeme znali upotrebiti obranu i navalu prave i iskrene katoličke štampe.»

I u drugoj okružnici veli presvj. g. biskup:

»Braćo svećenici! Uvidimo ogromnu važnost i zamašitost apostolstva dobre štampe! Nikakve neprilike, poteškoće i protivštine neka nas ne odvrate, da ne bismo svom dušom prionuli uz rad za organizaciju Dinara Štampe! Imajmo na pameti, da je to danas naša najsvetija dušobrižnička dužnost, i da će biti od slabe koristi sav naš pastirski rad, ako propustimo brigu za suzbijanje zle štampe i za raširivanje dobre štampe!

»Neprijatelj Božji i Crkve Kristove upravo hara među povjerenim nam stadom pomoću štampe, što ju je dobio u svoje ruke. Štogod mi gradili i radili propovijedanjem, savjetovanjem i molitvom, sve to opet razgrađuje i ruši zla štampa. Preko 90% naše štampe među Hrvatima potkopava vjeru i ćudorednost u narodu, izvrgava ruglu Božje i crkvene ustanove, ruši svaki auktoritet, obara ugled svećenstva i sprema tako puteve potpunomu bezvjerju i moralnoj anarhiji. Ono malo katoličkih novina, koje se bore s najvećim materijalnim poteškoćama, sasvim iščezava među protuvjerskom i protukatoličkom štampom. Zar ćemo zaista posvema prepustiti neprijatelju ovo najuspješnije oružje za navalu i obranu, prepustiti Sotoni i njezinim ortacima ovaj golemi bojni top misli, kako je netko zgodno nazvao štampu?»

2. Svrha „Dinara Štampe.“

U citiranoj okružnici ističe presvj. g. biskup trostruku zadaću ove naše organizacije: 1. suzbijanje protukatoličke, bezvjerske i vjerski indiferentne štampe, 2. širenje katoličke štampe, i 3. podupiranje katoličke štampe članarinom i milodarima.

Čini se, da su u onim župama, gdje se uopće počelo raditi za „Dinar Štampe,“ obraćala pozornost samo ovoj trećoj zadaći: skupljanju prinosa i milodara. Ali trebalo bi, da se polaže važnost jednako i na one druge zadatke, što ih ima organizacija »Dinara Štampe»: na suzbijanje naime protuvjerske štampe i na širenje katoličke štampe.

U zemljama, gdje je akcija dobre štampe već provedena, drže župnici točno u evidenciji, kakve novine i koliko njih dolazi u njihovu župu. Svake godine javljaju centrali, koliko primjeraka rđave štampe uspjelo im je da istisnu iz svoje župe i koliko su dobili preko godine novih pretplatnika za pojedine katoličke glasnike, časopise i novine. Kad je rad ovako organizovan, onda se može imati točan pregled o stanju štampe, a može se također prosuditi, u kojoj se župi uistinu radi za dobru štampu, i u kojoj se ne radi.

Ovaj način rada mogao bi se kod nas provesti bez velike poteškoće, naročito po seoskim župama. U gradovima, kao što je Sarajevo, to je dakako mnogo teže, pogotovu jer se kolportaža novina ne može kontrolirati.

No rad za suzbijanje zle štampe sasvim je nemoguć, ako ne počnemo najprije kod nas samih, ako najprije ne pročistimo naše župske stanove od zle, protukatoličke i protuvjerske štampe. Iz iskustva mogao bih reći, da zalazi u blizu polovicu naših svećeničkih kuća štampa, protiv koje smo pozvani da se borimo i da je uklanjamo iz katoličkih kuća. Kada se pita župnika, kako može da drži takve novine u svojoj kući i da daje toliki novac za neprijateljsku nam štampu: on se ispričava, da mu treba znati, što neprijatelj piše; ili

veli, da on doduše osuđuje protukršćanski pravac tih novina, ali da ih drži radi dobrih informacija, što ih taj list donosi iz vanjske politike; ili će reći: to je jedini list, koji piše o našim bosanskim prilikama, pa moram da ga držim. Kako su sitne ovakove isprike iz usta katoličkog svećenika! Kako će takav župnik odvraćati župljane od takvih novina, kad mu može svaki župljanin dobaciti: Pa i ti ih držiš! U ovakvim župama nemoguća je svaka borba proti zloj štampi, a veoma otešćan je rad za dobru štampu. Stoga treba da naša akcija za dobru štampu počne najprije u župskom stanu.

Župski odbor »Dinara Štampe« učinio bi dobro, da sastavi popis svih pismenih kuća u župi. Zatim neka bi istražio, da li ima u svakoj pismenoj kući koja novina ili barem koji glasnik, te koje su to novine i kakvi su to glasnici. Kad bude sastavljen ovakav katastar pismenih ljudi i štampe, što u župu dolazi, bit će rad puno olakšan. One pismene kuće, koje ne primaju nikakvih novina, valja nagovoriti, da se pretplate na jedne katoličke novine: ako je kuća građanska i dobro stojeća, neka se nastoji, da uz koji glasnik ili »Nedjelju« naruči i katolički dnevnik; u seljačkim kućama dnevnik dakako neće imati prođe, ali za to treba da dođe u kuću katolički tjednik. — S druge strane morao bi župski odbor »Dinara Štampe« uložiti sve sile, da izgura protuvjersku ili vjerski indiferentnu novinu iz svake katoličke kuće, za koju sazna, da prima takve novine. Rezultat ovakova rada imao bi se koncem godine javiti diecezanskom odboru, koji će izdati o čitavom radu godišnji izvještaj.

Treći zadatak »Dinara Štampe« jest sakupljanje članarine (1 Din. na godinu) i dobrovoljnih prinosa. Mora se priznati, da je našim župnicima ovo neprestano sakupljanje za razne svrhe izišlo već na vrh glave, i da je to zaista neugodan posao. Ali nema druge: ili prepustiti sve neprijatelju pa baciti koplje, ili raditi, makar taj rad bio skopčan s neugodnostima. Kod »Dinara Štampe« napokon nije župnik sam izvrgnut teškoj zadaći, da kupi i moli od pojedinca do pojedinca. U svakoj župi naći će se četica dobrih duša, i ljudi i žena, koji će na riječ svojega župnika, pošto im je on rastumačio ukratko važnost katoličke štampe, rado preuzeti tu zadaću, da u godini dana nađu po 10 osoba, koje će darovati u tu dobru svrhu po 1 Dinar. Nije taj teret tako ogroman, niti je žrtva, što se od vjernika traži, tako golema. A rezultat će biti ipak, ako se svi dušobrižnici svojski zauzmu, velik, i urodit će obilnim blagoslovom.

Ima među našim svećenicima još i danas takvih, koji nikako ne shvaćaju zamašitost ovoga pokreta. Tako je n. pr. u jednoj jesenskoj koroni prigovorio jedan župnik: Čudi se, zašto se uvodi opet nekakva organizacija »Dinar Štampe,« kad mi već i onako sabiremo novac na Dan dobre štampe! Taj župnik nema pojma o stvari, o kojoj je s tolikom indignacijom govorio. On je na prošlogodišnji dan dobre štampe skupio i poslao 60 K. I on drži, da je time spasio katoličku štampu i utukao bezvjersku štampu. Da računamo: kad bi sve župe učinile za dobru štampu onoliko, koliko je učinio on, sabralo bi se u nadbiskupiji na godinu 5.500 K. Hoćete li vjerovati, da bi se tom svotom isplatilo jedva polovicu tiskarskih troškova od samo jednoga broja »Nedjelje«! Ja navodim »Nedjelju« samo za ilustraciju, jer uistinu »Nedjelja« nije dobila od Dana dobre štampe i od »Dinara Štampe« nijedne pare. Ali samo da vidite, što stoje danas jedne novine. »Nedjelja« se danas tiska u 4000 primjeraka: sâm tisak i papir za jedan broj stoji okruglo 10.000 kruna, za 52 broja u godini 520.000 K; k tomu dolazi poštarina, ekspedicija, tiskanice, ukupno dakle u najmanju ruku 550.000 K na godinu, i pri tom su nota bene uredništvo i uprava besplatni. Kad bi svih 4000 pretplatnika u redu platilo, iznosilo bi to 320.000 K, i oglasi oko 40.000 K. Preostao bi prema tome deficit od 190.000 K. Odakle podmiriti taj manjak? Ničim drugim već dobrovoljnim prinosima. Zato onaj tzv. F o n d »N e d j e l j e«.

A poglavita svrha je »Dinaru Štampe«, kao što je to istaknuo presvj. g. biskup u svojoj okružnici, da dobijemo jedan katolički izvanstranački dnevnik. Kako nam je on od potrebe! Eto u samom Sarajevu izlazi danas 9 dnevnika, i svi su zadahnuti protukršćanskim duhom, ili su vjerski indiferentni! Koliko zla, koliko otrova baca se svaki dan među narod po ovim dnevnicima! A katolici nemaju lista, koji bi junački i otvoreno zastupao katolička načela i suzbijao neprijateljske napadaje na vjeru, Crkvu, svećenstvo, i koji bi pružio našemu svijetu zdrave duševne hrane.

Ovo mora da omogući organizacija »Dinar Štampe«. A koliki bi bili troškovi za jedan ovakav dnevnik?

Prema današnjim tiskarskim cijenama bili bi troškovi približno ovakvi: Recimo, da bi list imao za prvi početak 2000 naklade.

U tiskari bi stajao tisak i papir dnevno oko 4000 K,

godišnje	K	1,200 000
Poštarina za 1500 primjeraka	K	36.000
Uredništvo, uprava i ekspedit	K	300.000
Brzojav i telefon	K	72.000
Svi troškovi	K	1,608.000

A pokriće?

Sigurnih pretplatnika 1.500 po recimo 400	K	600.000
Kolportaža i pojedinačna prodaja	K	270.000
Oglasi	K	300 000
Drugi prihodi	K	30.000
Ukupni prihodi	K	1,200.000

Približni manjak iznosio bi dakle okruglo K 400.000 na godinu. Ovaj manjak trebala bi da pokrije organizacija »Dinar Štampe«. Je li to moguće i provedivo?

Ja držim, da je moguće, ako bismo samo svi svećenici učinili sve što možemo. U našoj nadbiskupiji ima 200.000 katoličkih duša. Kad bi se naša organizacija provela tako, da se u »Dinaru Štampe« začlani svaki drugi katolik, imala bi organizacija 100.000 članova i toliko dinara članarine. Ali recimo, da je to preveć optimistički! Neka ih bude i manje, a onaj manjak nadoknadit će se nešto dobrovoljnim prinosima i milodarima preko članarine, pa onda zabavama i drugim priredbama, što bi ih priređivala naša katolička prosvjetna društva i udruženja, naročito po gradovima. Na taj način pokrio bi se manjak, što ga iskazuje približni godišnji proračun katoličkog dnevnika.

Ova godina neka pokaže, jesmo li u stanju provesti organizaciju u rečenom opsegu! Jer prije, nego što imademo toliki fond »Dinara Štampe«, da se uzmogne pokriti deficit od jedne godine, ne možemo pomišljati na izdavanje katoličkog dnevnika.

Iznijet ću, kako stoji za sada taj naš fond.

Iz cijele nadbiskupije stiglo je do sada diecezanskom odboru »Dinara Štampe« prinosa u ukupnom iznosu od K 35.545.

U »Nedjelji« bio je iskazan ukupni iznos od K 31.218·60. U tom iznosu pogrješno nije bio iskazan prinos župe Zovik od K 1116; nadalje je bilo pogrješno izneseno, da je župa Korače doprinijela K 120, dočim je uistinu dala taj prinos župa Korićani; nakon spomenutog iskaza stigli su još daljnji prinosi: od župe Vareš K 1504, iz Busovače K 160, iz Otinovaca K 284·40, iz Bugojna K 992, iz Vidovica K 200, iz Gradačca K 270, tako da iznose svi prinosi do današnjeg dana, kako je već spomenuto, K 35.545.

Svi su ti prinosi sabrani u samo 30 župa, dočim se 62 župe do sada još nijesu javile diecezanskom odboru. Kad bi i ove ostale župe, t. j. dvije trećine svih vrhbosanskih župa u istom razmjeru bile poradile za »Dinar Štampe«, imali bismo danas već fond od preko 100.000 K.

Po pojedinim dekanijama razvijao se rad za »Dinar Štampe« ovako:

1. Dekanija Brčanska donijela je jednu trećinu dosadašnjeg fonda. Od 7 župa u ovoj dekaniji sabrale su 4 župe ukupno K 11.704·— a 3 župe ništa.

2. Dekanija Sutješka sabrala je u 3 župe K 8225 dočim 6 župa nije dalo ništa.

3. U dekaniji Bugojanskoj sabrano je u 2 župe K 3048·40 a u 6 župa ništa.

4. Dekanija Tuzlanska sabrala je u 2 župe K 2748 dočim 3 župe nijesu doprinijele ništa.

5. Dekanija Travnička u 3 župe skupa sa travničkom gimnazijom K 2380 60 a 8 župa nije dalo ništa.

6. U dekaniji Usorskoj sabrale su 3 župe K 1966, a 3 župe ništa.

7. U Doborskoj dekaniji sabrale su 2 župe K 1318, dočim 6 župa nije učinilo ništa.

8. Iz dekanije Ramske stiglo je od 3 župe K 1170, a 5 župa nije sudjelovalo.

9. U Derventskoj dekaniji donijela je jedino Plehanska župa K 1064, a 7 župa ništa.

10. U Kreševskoj dekaniji sabralo se u 3 župe K 832, dočim u 5 župa nije bilo nikakve akcije.

11. U dekaniji Žepačkoj sabrale su 2 župe K 680, ostalih 5 župa ništa.

12. Napokon je u dekaniji Šamačkoj 1 župa (Vidovice) doprinijela K 704, a svih ostalih 5 župa ništa.

U ime diecezanskog odbora ja molim svu prečasnu gospodu dekane, neka bi u proljetnoj koroni odlučno stavili župnicima na srce, da provedu tu organizaciju u svojim župama. Budimo uvjereni da je rad za katoličku štampu rad za Krista, za Crkvu i za neumrle duše!

U debati ističe presvj. gosp. biskup silnu važnost ove organizacije za katoličku štampu, pa stavlja dekanima na srce, da porade na koronama i inače kako bi se naš »Dinar Štampe« uprav uživio u našem katoličkom puku i urodio što boljim uspjehom.

Dekan Brčanski preporučuje, neka bi župnici posvetili pažnju »Dinaru Štampe« naročito pod jesen. On je obašao svaku seljačku kuću i postigao je bez velike muke to, da su pristupili u organizaciju svi, dapače i dijete u bešici.

Dekan Šamački predlaže, neka bi diecezanski odbor »Dinara Štampe« dobavio sličica, koje bi vrijedile kao pristupnice u organizaciju. Njegov je predlog prihvaćen.

Dekan Bugojanski pita, u koju se svrhu troši novac, što se skupi za »Dinar Štampe«. Presvj. biskup odgovara, da će se trošiti isključivo u svrhu, što je predviđaju pravila. Do sada nije nitko dirao u sabrani novac, koji je koristonosno uložen.

Dekan Kreševski drži, da je metoda, kojom bi se imalo služiti u toj organizaciji, donekle nezgodna, a organizacija preuranjena. Naš je narod zadojen materijalističkim duhom, pa ga je teško skloniti na takve idealne akcije. — Na ovaj prigovor odvraća presvj. g. biskup, da je »Dinar Štampe« po svojim pravilima najjednostavnija organizacija, što se samo može zamisliti Uz nešto samo truda i uz dobru volju mogao bi svaki župnik naskoro popularizirati ovu spasonosnu organizaciju. Mnogi su župnici to već i djelom dokazali. Treba samo htjeti, pa da vidiš, kako se leti! Biskup ponovno

najtoplije preporučuje dekanima i svima župnicima »Dinar Štampe«. Ovom spasonosnom djelu treba da svi pomognemo do procvata.

Dekan Šamački želi, da se »Nedjelji« pretplata za sada ne povisuje. — I presvj. g. biskup nije ze povišicu, makar da bi bila opravdana tolikim tiskarskim povišicama; ali zato preporučuje »Nedjelju« plemenitim dobrotvorima. Naši župnici potražit će ih i naći svojom dušobrižničkom preporukom. A Bog će sigurno uzvratiti stostruko svakomu dobrotvoru »Nedjelje«.

Zatim je usvojena rezolucija o katoličkoj štampi i o radu za »Dinar Štampe«, koju je predložio konferenciji presvj. g. biskup.

III. Bratovština kršćanskoga nauka.

Presvj. gosp. protonotar i arhiđakon Kreševski T. Igrc izvijestio je zatim ukratko o stanju Bratovštine kršćanskoga nauka u našoj nadbiskupiji. Iz njegova izvještaja vadimo ovo:

Dne 19. svibnja ove godine bit će godina dana, što je presvj. g. naš biskup ovu Bratovštinu u posljednjoj dekanskoj konferenciji proglasio osnovanom u našoj Nadbiskupiji. To osnovanje objelodanjeno je za kler u »Vrhbosni« od 20. lipnja 1921. Pravila ove Bratovštine, iza kako su nabaška otisnuta, razaslana su svećenstvu koncem mjeseca svibnja. Prema tome moglo se je k provađanju ove Bratovštine pristupiti istom u jesen prošle godine. Dakle jedva ima tome pola godine, što se je ova Bratovština počela uvoditi u pojedine naše župe. Dakako, da se kroz tako kratko vrijeme ne može očekivati ikakakov osobit procvat ove Bratovštine u diecezi.

Svećenstvo je imalo raspravljati o ovoj Bratovštini u jesenskim koronama. Izvještaji o radu u jesenskim koronama prispjeli su Vikarijatu iz dekanija Brčanske, Bugojanske, Doborske, Ramske, Sutješke, Tuzlanske i Usorske. Iz ovih izvještaja razabire se, da gotovo sve svećenstvo uviđa veliku potrebu i korist ove Bratovštine. U nekim je koronama primljena ova Bratovština veoma oduševljeno; a drugim se isticale neke poteškoće, na koje će se naići kod provađanja ove Bratovštine, kao velika rastrkanost sela i kuća, konservativnost puka, koji smatra ovo jednom novotarijom, velika nepismenost žitelja, jer ima čitavih sela, gdje nema pismena čovjeka, i t. d. No ipak su svi u koronama odlučili, da će poraditi svim silama oko uvedenja Bratovštine.

Izvještaj o uvedenju Bratovštine poslali su župnici iz Brčkog, Čemerna, Dubice, Dubravâ, Lukavca, Morančana, Rastićeva, Svilaja, Suhog Polja, Uzdola, Vareša, Vidovica i Zovika.

Iz njihovih izvještaja vidi se, da su imali mnogo truda u tom svetom poslu, a imat će ga i još. Neki od njih sad spočetka ne opažaju još ploda, ili samo mali plod, ali se nadaju boljemu plodu i uspjehu kasnije, osobito, kad se jednom narod privikne na ovaki način poučavanja. Neki su pak zadovoljni uspjehom svojega rada, osobito v. g. župnik iz Uzdola, koji kaže u svom izvještaju od 27. siječnja: »Bratovština kršćanskoga nauka formalno je osnovana u ovoj župi dne 1. studenoga 1921. U adventu se je već pokazao krasan uspjeh, jer su tri četvrtine župe pristupile sv. sakramentima.« Tako i g. dekan i župnik iz Vidovica bilježi vanredno lijep plod ove Bratovštine u svojoj župi.

Eto toliko se zasad zna iz podnesenih izvještaja o stanju ove Bratovštine u nadbiskupiji.

Presvj. g. biskup primjećuje nakon ovoga izviješća, kako je župnik u Varešu vlč. o. fra Anđeo Anđelović s velikim marom sastavio posebni Priručnik Bratovštine kršćanskoga nauka, koji bi imao služiti onim vjernicima u prvom redu, koji će primiti na sebe učiteljsku službu kršćanskoga nauka. Svrha bi bila Priručniku naročito ta, da bi se kršćanski nauk svagdje naučavao jednolično, tako te ne bi svako selo i svaka kuća u selu imala svoje posebne molitve. Presvj. g. biskup kaže, da će on taj Priručnik po nagovoru mnogih dušobrižnika iz raznih hrvatskih biskupija, dotjerati prema katekizmu, dakako u zbijenom opsegu, pa da će ga do godine predložiti biskupskoj konferenciji, tako da bi Priručnik služio za sve hrvatske biskupije.

U tom je smislu prihvaćena rezolucija.

Iza toga prekinuta je u 7 i po sati navečer konferencija, koja se opet nastavlja sutradan u 10 sati.

Predsjednik konferencije upozoruje gg. dekane na njihove dužnosti i na njihova prava, što ih propisuje Crkva, te čita iz Crkvenog Zakonika kanone de vicariis foraneis (Can. 445.—450.).

IV. Svećeničke zaklade.

Predsjednik odbora za mirovinske i nemoćničke svećeničke zaklade presvj. g. T. Igrc izvijestio je zatim o stanju svećeničkih zaklada.

U prošloj godini uplaćivani su prinosi u svećeničke zaklade u vrlo čednoj mjeri, pa su stoga i glavnice neznatno porasle. Narasla je zaklada: mirovinska za K 2754·50, supsidiarna za bolesne i oskudne svećenike K 1963·32, za bolesne i oskudne franjevce za K 1976·69.

Stanje pojedinih zaklada jest sada ovo: Mirovinska a) na Štedionici K 22.099·40, b) u papirima K 7200·— Ukupno 29.299·49.

Supsidiarna za svećenike a) u Štedionici K 19.595·91; b) u papirima K 5152·— Ukupno K 24.747·91.

Supsidiarna za franjevce a) u Štedionici K 22.111·31; b) u papirima K 8148·— Ukupno K 30.259·31.

Sve tri zaklade zajedno K 93.306·71.

Da je prošle godine tako malo plaćano, bit će tome razlog i nerodica, uslijed koje je svećenstvo dobilo vrlo malo bira. No poznato je, da ima i takovih, koji bi mogli uplatiti, ali neće da uplate, ma da su više puta opomenuti. Spram ovakovih trebalo bi, da se mjesto bezuspješnih opomena odredi kakav uspješniji postupak.

Prošle godine u dekanskoj konferenciji iznesen je predlog, neka bi se prinosi za zaklade povisili za izvjesni postotak, no konferencija je zaključila, da o tome svećenstvo u koronama vijeća i svoje zaključke podnese Vikarijatu. Pošto se u toj stvari nije dosad ništa ustanovilo, to Uprava zaklada umoljava, da se u ovoj konferenciji odredi, hoće li se i za koliko će se prinosi povisiti. A kako su sadanji prinosi prema današnjoj valuti puno manji, možda još jedamput manji, nego oni prije rata, to Uprava zaklada predlaže, da se svi prinosi povise za 100%, ili barem za 50%.

Nakon referata razvila se debata, te su prihvaćeni ovi zaključci:

1. Za sve tri zaklade povisuju se dužni doprinosi za 100%.

2. Nemarne doprinosnike opomenut će Ordinarijat i zaprijetiti im represalijama, ako tečajem ove godine ne uplate sav zaostatak uz 10% zateznih kamata.

3. Osobne takse kao što i takse novih župa odredit će odbor i predložit ih Ordinarijatu na odobrenje.

V. Dekanski izvještaji.

Iza toga su izvijestili redom svi dekani o svojim dekanijama i o svakoj pojedinoj župi. Ovi pismeni izvještaji bili su nadasve informativni, pa je konferencija dobila u glavnim crtama potpun pregled o vjerskom i ćudorednom životu nadbiskupije, o prosvjetnim prilikama, o tamnim i svijetlim stranama među katoličkim vjernicima.

VI. Eventualia.

U eventualijama izneseni su neki prijedlozi od veće važnosti, te su stvoreni između ostaloga ovi obvezatni zaključci:

1. Crkveni novac, u koliko nije nuždan za tekuće manje crkvene potrebe, ima se pohraniti kod nadbiskupskog Ordinarijata. Desilo se u posljednje vrijeme više slučajeva, da se sa crkvenim novcem protupropisno upravljalo: u župskim kasama ležale bi veće svote novaca po čitave godine, umjesto da se novac plodonosno uložio; ili bi se uzajmljivao novac bez odobrenja Ordinarijata pojedinim strankama, a kad bi se uzajmljeni novac utjerivao, dolazilo bi do neprilika i svađa; dogodilo se da pače i to, da je novaca jednostavno nestalo. Stoga ima svaki župnik da crkvenu gotovinu pošalje Ordinarijatu, a ako ima crkva svoj novac uložen u kakvom novčanom zavodu, ima se Ordinarijatu spremiti uložna knjižica. Dekani imadu se pobrinuti, da se taj zaključak što prije provede.

2. Misne štipendije imadu se slati Ordinarijatu na vrijeme, a ne možda tek nakon nekoliko godina, kao što se dešavalo u nekim slučajevima.

3. Raspore z za diecezanska sjemeništa neka se točnije ubire. Dok su neke župe doprinijele i preko propisanog doprinosa, neke (n pr. cijela Derventska dekanija) nijesu dosada dale ni novčića za uzdržavanje naših zavoda, koji su ugroženi u svom opstanku. Pravom bi se moralo očekivati, da će učiniti svoju dužnost barem oni župnici, koji su u tim zavodima stekli odgoj i naobrazbu.

4. Svećeničke promjene. Kadgod se na župama promijene župnici, ima dotični župnik da obavijesti svojega dekana, koji će doći u župu, pregledati crkveni inventar i crkvenu kasu, o tome sastaviti zapisnik i predati novomu župniku. Ovoga imadu da se drže jednako i župnici-franjevci prigodom promjene.

5. Katekizacija je integralni dio dušobrižničke službe. O tom će se pri vizitama voditi račun, te izvijestiti Ordinarijat. Župnik će upozoriti puk na točan dnevni red, kako će moći i školu i ostalu duhovnu službu točno vršiti.

6. Crkveni Molitvenik, izdan od hrvatskog Episkopata, ima se odmah uvesti u svaku crkvu Vrhbosansku. Na to će strogo pripaziti svaki upravitelj crkve.

VII. Rezolucije.

Četvrta dekanska konferencija prihvatila je kod pojedinih referata ove rezolucije na predlog presvj. g. biskupa:

1. Protiv nepismenosti. Četvrta dekanska konferencija zaključuje, da u svakoj župi Vrhbosanskoj, gdje još nema škole, otpočne sâm župnik sa školom analfabetskom, to jest sa školom, u kojoj će naša nepismena čeljad i jednog i drugog spola učiti čitati i pisati. Jednako imadu se održati ili barem podupirati analfabetski tečajevi za nepismene i u župama, gdje škola već postoji, a narod je ipak velikim dijelom nepismen. Pri tom će poslu župnika pomagati pismeni i sposobniji ljudi u župi.

2. Za katoličku štampu. Četvrta dekanska konferencija moli sveukupno svećenstvo Vrhbosansko, da što više, svaki na svom mjestu, uznastoji oko širenja dobre katoličke štampe, imajući uvijek na pameti, da je katolička štampa danas jedno uprav najvažnije djelo katoličko i najuspješnije oružje u ruci branitelja naše

sv. vjere. i poradi toga ne može IV. dekanska konferencija da dosta preporuči svećenstvu Vrhbosanskom lanjske godine osnovani naš »Dinar Štampe«.

3. Za »Nedjelju«. Četvrta dekanska konferencija moli svu braću svećenike nadbiskupije Vrhbosanske, neka često puta u crkvi preporuče narodu »Nedjelju«; neka upozore vjernike na poglavitije članke u »Nedjelji«; neka potraže što više pretplatnika i dobrotvora »Nedjelji«; neka se pobrinu i za revne povjerenike »Nedjelji«.

4. Priručnik Bratovštine kršćanskoga nauka. Četvrta dekanska konferencija zaključuje, da se izda zgodan Priručnik za Bratovštinu kršćanskoga nauka. Taj će posao uzeti na se sam Ordinarij Vrhbosanski, koji će taj Priručnik tako sastaviti, da se mognu s njim služiti i druge hrvatske biskupije. Nadbiskupija Vrhbosanska pomoći će to važno djelo tako, da će svaka njezina župa naručiti najmanje 10 komada od ovog Priručnika. Četvrta dekanska konferencija preporučuje ovaj Priručnik pažnji našega časnoga hrvatskog Episkopata.

VIII. Predstavka Ministarstvu Vjera.

Četvrta dekanska konferencija uputila je g. ministru vjera u Beogradu ovu predstavku:

Visokom Ministarstvu Vjera
Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
u Beogradu.

Potpisani dekani Vrhbosanske nadbiskupije održali su dne 11. i 12. aprila 1922. u Sarajevu IV. dekansku konferenciju, u kojoj su raspravljali o stanju katoličke Crkve u Vrhbosanskoj nadbiskupiji, o radu katoličkoga dušobrižnog svećenstva u prošlosti i o zadacima Vrhbosanskog svećenstva u budućnosti. Pri tom su zastupnici katoličkoga svećenstva u Vrhbosanskoj nadbiskupiji sa žalošću konstatovali, da Vlada kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u praksi ne provodi ustavom zajamčenog načela o vjerskoj ravnopravnosti, da u svojim odredbama ne poštuje katoličkoj Crkvi zajamčene slobode u njezinu unutarnjem djelovanju među katoličkim vjernicima, i da biva katolička Crkva krivnjom kraljevske Vlade s jedne strane oštećivana materijalno, a s druge strane sprečavana u svom djelovanju.

Potpisani zastupnici katoličkoga svećenstva u Vrhbosanskoj nadbiskupiji apeliraju na Vas, Gospodine Ministre, kao na katolika, da pribavite katoličkoj Crkvi faktičnu ravnopravnost sa pravoslavnom crkvom, da joj isposlujete ustavom zajamčenu slobodu, i da svojim moćnim ugledom poradite, da katolička Crkva u našoj ne bude samo tolerirana vjerska organizacija, i da se s njom sa strane države ne postupa kao s jednim vjerskim udruženjem drugoga reda.

Konkretno Vas umoljavamo, Gospodine Ministre, da poradite u ovim stvarima:

I. Da se državni proračun za bogoštovlje u smislu ustanova današnjeg ustava razdijeli među pojedine konfesije prema broju vjernika, a ne kao do sada, da gotovo jednaki broj pravoslavnih vjernika sa katoličkim vjernicima uživa u pogledu bogoštovne dotacije pogodnost 4:1. Molimo, da se u ovom pogledu ispravi dosadašnja nepravda, pa da se naročito našim zavodima za odgoj klera, i svjetovnim u Travniku i Sarajevu, kao što i franjevačkim u Visokom i u Sarajevu, podmire dosadašnji dugovi, učinjeni uslijed uskraćivanja dovoljne dotacije sa strane države.

II. Molimo, da se prema načelu vjerske ravnopravnosti i prema načelu pravičnosti izjednače dodaci na skupoću, što ih prima katoličko dušobrižno svećenstvo, sa dodacima, što ih prima pravoslavno svećenstvo u Srbiji.

III. Molimo Gospodina Ministra, da se zauzme kod ministarskog savjeta za to, da se crkvenim ustanovama i zadužbinama u potpunom iznosu vrati glavnica, što je pod pritiskom prijašnjega režima uložena u austrijske i ugarske ratne zajmove.

IV. Molimo Gospodina Ministra Vjera u ime slobode katoličke Crkve, da isposluje od gospodina ministra prosvjete, da se opozove nepravedna odredba Pokrajinske Uprave za Bosnu i Hercegovinu, koja zabranjuje đacima državnih škola, da budu članovi katoličkih vjerskih i crkvenih društava, kao što su Marijine kongregacije. Danas dozvoljava školska uprava, da đaci srednjih škola sudjeluju u čisto političkim udruženjima; a zašto da se uskraćuje dozvola, da katolički đaci učestvuju u vjerskim društvima, kojima je jedina svrha vjersko i ćudoredno podizanje mladih ljudi, koji su izvrgnuti tolikim pogiblima?

V. Prema vijestima, što ih donosi dnevna štampa, namjerava kraljevska vlada predložiti Narodnoj Skupštini zakonsku osnovu, po kojoj se u osnovnim školama dokida služba vjeroučitelja-svećenika, te se obuka u vjeronauku povjerava učiteljima svjetovnim, bez obzira na njihovu vjersku pripadnost; u srednjim školama dokida se prema ovom nacrtu obuka u vjeronauku u svim višim razredima. Svećenstvo smatra ovakvu nastavnu osnovu atentatom na vjerski i ćudoredni odgoj mladeži, pa stoga umoljava Gospodina Ministra, da uloži kao kršćanin sav svoj ugled i svoj upliv, da ovakva protuvjerska osnova ne postane nikada zakonom, koji bi značio izazov prema katoličkoj Crkvi i prema pripadnicima katoličke Crkve, koji sačinjavaju gotovo polovicu pučanstva u našoj Kraljevini.

Dok Vam, Gospodine Ministre, Vrhbosansko svećenstvo dostavlja ove rezolucije, izvolite primiti izraz našega osobitoga veleštovanja i odanosti:

U Sarajevu, dne 12. travnja 1922.

Fra Velimir Martinčević, Dekan Kreševski.
Petar Ajvazović, dekan Usorski.
Ivan Kozinović, dekan Šamački.
Fra Frano Jukić, dekan Ramski.
Msgr. dr. Ilija Violoni, dekan Brčanski.
Fra Frano Ćosić, zastupnik dekanije Derventske.
Msgr. Franjo Malešević, zastupnik dekanije Tuzlanske.
Fra Blaž Pordušić, zastupnik dekanije Žepačke.
Mato Bekavac, dekan Sutješki.
Jakov Barišić, zastupnik dekanije Doborske.
Fra Leonard Ćuturić, dekan Bugojanski.

Napokon je presvj. g. biskup kratkom i ozbiljnom besjedom, kojoj bismo dali naslov »Tempus faciendi..«, zaključio ovu u svakom pogledu uspjelu četvrtu dekansku konferenciju, za koju se još zahvalno pomolismo Bogu, neka bi je On Milostivo obasuo svakim svojim blagoslovom. Incrementum det Deus!

† **Dr. Ivan Šarić,**
biskup, kapitularni vikar.

Predstavka jugoslavenskog episkopata.

Sa svoga zborovanja, što ga je držao jugoslavenski katolički episkopat u Zagrebu od 24. do 29. IV. o. g., odaslao je Njeg. Veličanstvu kralju, predsjedništvu ministarstva te ministarstvu vjera ovu predstavku:

Kad smo ono s tolikim oduševljenjem i radošću pozdravili osnutak naše nove ujedinjene domovine, vjerovali smo, da će se u njoj kao ravnopravna braća jednako voljko i zadovoljno osjećati kako Srbin tako i Hrvat i Slovenac, a poimence smo držali, da katolička Crkva ne će nigda imati razloga potužiti se, da se zapostavlja ili dapače ugrožava sloboda njezina života i djelovanja. To nam se i poručivalo od najuglednijih lica i najviših mjesta, a mi smo to rado vjerovali, jer smo znali, da je samo jednakost i ravnopravnost — a ovo čini zadovoljstvo svih državljana u državi — jedini pouzdan osnov napretka i sreće, i jer smo držali, da to znadu i oni, koji upravljaju udesom naše države.

A šta bi!

Otkud nezadovoljstvo u državi.

Nije naš posao, da se bavimo politikom kao takovom; ali kao ocevi i pastiri svojih katoličkih vjernika ne možemo a da ne dademo oduška teškom bolu srca svoga, što ga osjećamo gledajući, kako se državna politika tako provodi, da se jednakopravna braća sve više otuđuju, odvajaju i omražuju, tako, da se sve više razvaljuje jaz između njih, te se već sve češće ponavljaju kobne riječi o amputaciji i separaciji. Ovoga nijesmo smjeli prešutjeti, jer kao što su uopće crkveno-politička pitanja i državno-politički odnošaji u nekoj zemlji u uzajamnoj vezi i ovisnosti, tako držimo, da je današnje jadno stanje katoličke Crkve u našoj državi nezdrav plod nezdravih općih političkih odnošaja u zemlji. I tkogod iskreno ljubi ovu našu ujedinjenu domovinu, ne smije se samo zadovoljiti s boli u srcu, već mora i poraditi, da se te prilike poprave. Mi biskupi, od Boga postavljeni pastiri svog stada, nijesmo prestali upozoravati kraljevsku vladu na nepravde, povrede i krivice, što se nanose Crkvi katoličkoj, a i to je jedan od bitnih razloga nezadovoljstva Hrvata i Slovenaca. Svjedoci su našega mara mnoge naše predstavke, koje su skoro sve ostale bez uspjeha, a velika većina njih k tome i bez svakoga odgovora. Ljubav za domovinu i narod ipak nas sili, da u ozbiljnoj ovoj predstavci u kratko ponovimo naše dosadašnje nastojanje oko ozdravljenja crkveno-političkih prilika u zemlji — koje su očito neprijateljski Crkvi katoličkoj — što bi bitno doprinijelo i ozdravljenju državno-političkih prilika u domovini. Dodajemo samo neke nove stvari.

Početak kulturnoga boja.

Kulturni program kraljevske vlade, čini se, ide izravno za tim, da se kršćanski značaj nastave upravo uništi. To se najprije jasno pokazalo u Bačkoj, Banatu i Baranji, gdje su se katoličke konfesionalne škole redomice zatvarale, zgrade se otimale, pak i privatne zgrade katoličkih redova upotrijebile za državne škole, a siromašne redovnice iz njih izgonile; svećenstvu se ulaz u škole sasvim zabranio, t. j. škole su u potpunom smislu lajicizirane.

Zagrebački nadbiskup i drugi biskupi su se ponovno odlučno zalagali za to, da se te nepravde dokinu, a i jugoslavenski episkopat obratio se energičnom predstavkom iz svoje skupne sjednice od 4. maja 1921. br. 5., onda uži odbor Episkopata iz sjednice od 23. septembra 1921. br. 33., za tim 13. januara 1922., gdje se iznose i konkretni predlozi, kako bi se u sporazumu s katoličkim Episkopatom mogla stvar urediti, dok se ne donese novi školski zakon.

Srbijanski zakoni proti katolicima.

Na sve ovo došlo nam je jedino riješenje ministarstva prosvjete od 18. oktobra 1921. br. 47.056., u kojem nam se kaže, da je sve učinjeno na osnovu zakona o narodnim školama od 19. aprila 1904. kraljevine Srbije, koji je rješenjem ministarskog savjeta od 20. augusta 1920. br. 10.030 primijenjen Bačkoj, Banatu i Baranji. Ne ćemo pitati, je li bilo potrebno školski zakon kraljevine Srbije primjenjivati novim krajevima, u kojima su sasvim druge prilike, a zakoni treba da odgovaraju potrebama i prilikama, već ćemo samo jedno istaknuti. I po tom zakonu dopuštene su privatne škole, kako spominje i ministarsko rješenje, i sve bi katoličke privatne škole jamačno bile spremne udovoljiti svim propisima zakona, da su bile na to upozorene. Dapače sestre u Velikom Bečkereku zamolile su dozvolu, da za 14.000 katolika mogu zadržati svoju školu, koju ondje vode već 42 godine, te su se izjavile spremnima ispuniti sve uvjete, koje odredi ministarstvo, pak su dobile rješenje: »Ministarstvo prosvjete ne drži potrebnim, da dade dozvolu za opstojanje toj katoličkoj školi, jer da u Vel. Bečkereku imade državna škola, a njegov da je princip ne dozvoljavati ni konfesionalnih ni narodnih škola« — a ipak je to isto ministarstvo u tom istom gradu dozvolilo za 1200 židova konfesionalnu židovsku školu.

Novi školski zakoni.

Međutim ovo nam je iskustvo vrlo dragocjeno za prosuđivanje novog školskog zakona za pučke škole, koji je izradio odbor. Tu se proglašuje kao vrhovno načelo, da je sva pučka nastava državna (čl. 2.) i sve predmete, pak i vjeronauk imade predavati samo državno učiteljstvo (čl. 51.), knjige za vjeronauk odobrava ministar vjera (čl. 53.), privatne škole mogu se osnivati samo ondje, gdje nema državne škole. Ima se dakle isto očekivati u čitavoj kraljevini, što se sad dešava u Bačkoj, Banatu i Baranji.

U ime katoličkog Episkopata najodlučnije su osobno i posebnom predstavkom od 14. januara 1922. u Beogradu prosvjedovali protiv ovih načela osnove predsjednik užega odbora sa članovima drom A. Jeglićem i msgrom A. Akšamovićem. Odgovora nijesmo dobili nikakova, ali zato se javlja u novinama, da će ta ista osnova doći u raspravu u skupštini. Mi ne možemo nego li ponoviti ono, što je rečeno u toj predstavci: »Katolička Crkva i katolički roditelji ne mogu se nikada odreći svojih prava, pak će morati u najodrešitiju i najoštriju borbu za slobodu nastave... Je li pak takva borba nama potrebna, je li za našu mladu državu korisna, u tom ne treba da govorimo«.

Proti Marijinim kongregacijama.

Ali ruka državne vlasti seže i u sam unutrašnji život katoličke Crkve. To se vidi iz progona Marijinih kongregacija, koje su čisto pastoralna uredba katoličke Crkve, priznate i dopuštene u čitavom svijetu. Ovdje je učinila začetak pokrajinska vlada u Bosni i Hercegovini, koja je naredbom od 17. januara 1921. pod prijetnjom isključenja zabranila svim učenicima, da budu članovi takve kongregacije. Pokrajinska vlada u Hrvatskoj i Slavoniji nije tako drakonska, ali zahtijeva potpunu vlast nad njima naredbom od 8. novembra 1921. br. 17.267. i to pošto je katolički Episkopat iz skupne sjednice predstavkom svojom od 5. maja 1921. jasno i glasno izjavio, da Marijine kongregacije kao religiozna udruženja i pastoralne uredbe crkve potpadaju samo pod crkvenu vlast.

Škola i sokolstvo.

Ni tuj nije prosvjed Episkopata i čitave katoličke javnosti do danas ništa koristio, ali se zato dopuštaju ne samo udruženja slobodne misli, već i savez takvih udruženja učenika srednjih škola, gdje nema nikakova školskog nadzora. Spomenut ćemo još odredbu ministarstva od 19. januara 1921., kojom se određuje, da se srednjoškolska mladež imade priključiti Jugoslavenskom Sokolu, pak i uzgajati u sokolskoj ideji, a ta je po pisanju samih sokolskih prvaka — protukršćanska i protucrkvena — pa opet bez šolskog nadzora. I protiv toga je ustao katolički Episkopat predstavkom i okružnicom, ustala je čitava katolička javnost i katolički zastupnici u saboru. U ovoj je stvari na predsjednika Episkopata došao odgovor od ministra prosvjete, u kojem se brani Sokol, ali dopušta mogućnost zlorabe pojedinaca i poziva Episkopat, da pojedine slučajeve prijavi. Takav je odgovor došao i na pritužbu protiv zlorabe nekih lajičkih učitelja kateheta u Bačkoj i Banatu, a kad su se naveli sasvim točno konkretni slučajevi, ostali su dotičnici na svojim mjestima ili su bili unapređeni.

Vlada uz otpale svećenike.

Još samo dva tri primjera. Od katoličke Crkve otpali svećenici, koji dižu formalnu bunu u katoličkoj Crkvi, uživali su u Hrvatskoj sasvim očitu potporu pokrajinske vlade. To se može shvatiti samo tako, da vlada nalazi svoj interes u tom pokretu, a to opet znači, da vlada očekuje neke probitke za sebe, ako se u katoličkoj Crkvi podupiru smutnje, ako se ona oslabi. Rado priznajemo istinu, da smo od centralne vlade u Beogradu već ponovno primili protivna uvjerenja, dapače i protivne odredbe osobito u najnovije vrijeme.

Ali do danas se ne opaža u praksi ništa od toga i ako dalje tako ostane, moramo doći do uvjerenje da nekome više vrijedi rovarenje desetak otpalih svećenika, bez ikakve religiozne ideje, nego li Crkva katolička. To pak ne može biti na istinitu korist države SHS.

Vlada proti katoličkim praznicima.

Najnovijeg su datuma dvije činjenice. Pokrajinska vlada u Zagrebu na svoju ruku, bez svakoga sporazuma s duhovnom vlasti, izdala je naredbu o školskim praznicima. Po toj naredbi imade se u svim školama, ma u njima ne bilo nijednog pravoslavnog učenika, slaviti nekoliko pravoslavnih blagdana, dok se dokida za katoličku mladež proslava njezinog nebeskog zaštitnika, a vrijeme za ispovijed i duhovne vježbe određuje se tako, da se uopće fizički ne će moći obavljati. Sad je vladi teško mijenjati svoju naredbu, ali će ju napokon ipak morati mijenjati, a mi pitamo: je li to bilo potrebno? Jesu li ovakova izazivanja na uhar našoj državi?

Pozivanje bogoslova i svećenika u vojsku.

Druga je činjenica naređenje ministra vojnog i mornarice od 23. marta 1922. o vojnoj dužnosti bogoslova i svećenika. I tu se radi o primjeni srpskog zakona za čitavi teritorij kraljevine, a da se nije pitalo, je li politički razborito bez sabora i zakona dirati u odnošaje, koji su dosele bez ikakve štete za državu vrijedili u korist svih konfesija. Uzme li se pak na um, da se upravo sada radi o razoružanju, o smanjenju vojske, o toliko potrebnom miru među narodima s jedne strane, i o dezolatnom stanju upravo i nestašici klera s druge strane, onda se ova naredba ne može nego li najoštrije osuditi. Na primjer u zagrebačkoj nadbiskupiji imade već nekoliko župa bez župnika i kapelana, dakle bez svakog svećenika, da i ne spomenemo velikih župa, na kojima se starac župnik muči bez pomoćnika, a ove godine svršavaju nauke cigle dva bogoslova, i ovi da moraju najprije na 12 mjeseci u vojnu službu bez svake potrebe — a duhovna ih pastva tako krvavo treba! Ako se ova naredba ne promijeni, što će na to toliki vjernici, koji ne prestaju tražiti svećenika, pak doznadu za tu činjenicu?

Separatisti i nepouzdani elementi.

Što nam je reći nakon ovih činjenica? Kao da se sve urotilo u našoj državi, da se stvori što više nezadovoljnika. Vrlo je lako sve te od državne uprave stvorene nezadovoljnike proglasiti nepouzdanim elementima. separatistima, defetistima ili kako još hoćeš, ali je drugo pitanje: je li to državnički mudro i utvrđuju li se ovako temelji naše države! Mi se usuđujemo ovo poreći to odlučnije, što jače ljubimo ovu državu i što više želimo, da bude i sretna i jaka i poštovana.

Agrarna reforma i vjerska ravnopravnost.

Bacimo li pogled na materijalno stanje katoličke Crkve u našoj domovini, onda nam zapne oko najprije na provođenju agrarne reforme. Koliko je puta katolički Episkopat i usmeno i pismeno kod kraljevske vlade tražio lijeka protiv nepravde, koja se nanosi katoličkoj Crkvi, i napokon opširnom predstavkom iz skupne sjednice Episkopata od 6. maja 1921. br. 12. Kad ni na to nije došao nikakav odgovor, a stalno se doznalo, da je pravoslavnom patrijarhi još početkom rujna izdan dekret, kojim mu se vraća daljski veleposjed, obratio se je predsjednik užeg odbora Episkopata novom predstavkom od 26. januara 1922. na ministarski savjet moleći rješenje predstavke od 6. svibnja 1921. Ni na tu predstavku nije do danas došao nikakav odgovor, ali smo mogli za to čitati u »Hrišćanskom životu«, listu skupštinskog tajnika dra V. Janjića, gdje se s radošću konstatuje, da se pravoslavnim manastirima imadu 1. oktobra 1922. vratiti agrarnom reformom oteta zemljišta (Svez I. str. 58.) Nasuprot, kad se je doznalo za osnovu ministra financija o budgetu za godinu 1922., svi smo se zapanjeni pitali, odakle nekomu tolika smjelost, te se usuđuje takovu očitu i groznu nepravdu iznijeti na javu? Za pravoslavne po prilici šest puta toliko, koliko za katolike. Svi su naši crkveni prosvjetni zavodi prezaduženi, katoličko svećenstvo stradava od golotinje i glada, i ovolika nepravda u budgetu! Čini se, da je nekomu zbilja bilo do toga, da nas riješi sumnje o bojazni, izrečenoj u predstavci od 26. januara: »da u kraljevini SHS vlada pravednost i jednakost za sve državljane i sve (konfesije) crkve«.

Protukatolička hajka odozgo.

Ovako postupanje prema katoličkoj Crkvi odozgo, nerazumijevanje katoličkih institucija i života i uslijed toga najneosnovanije i najluđe denuncijacije odozdo, pak napadaji i sumnjičenja sa strane stvaraju atmosferu, uslijed koje se rađaju u nekatoličkom dijelu naroda nemili pojavi neprijateljstva i mržnje na katoličku Crkvu i kler njezin. A ipak samo katolička Crkva i njezino svećenstvo spasilo je s najvećom samozatajom i žrtvama narodnost našu u svim ugroženim krajevima; a svuda je najintenzivnije sarađivalo na kulturnom i gospodarskom napretku naroda.

Ko će pomoći, da se ispune riječi današnjega ministra Pribićevića, izrečene na historijskoj sjednici hrvatskog sabora 29. oktobra 1918.: »da u toj zajedničkoj državi Slovenci, Hrvati i Srbi imadu da budu

potpuno jednak faktor. Ne radi se o tome i ne može se i ne smije raditi o tome, da se u tom jedinstvenom narodu pojedini dijelovi majoriziraju ili nulificiraju. Jer, visoki sabore, kad bi u svijesti makar jednog i najmanjeg dijela našega naroda mogla da se uvriježi bojazan ili sumnja, da u toj zajedničkoj državi svaki dio našega naroda ne bi imao bilo jednaku zaštitu bilo jednaki suverenitet, kad bi se takva sumnja mogla uvriježiti u jednom dijelu toga naroda, onda bi ta sumnja izazvala stanje, koje bi značilo jednu slabost naše nove države i u toj slabosti tuđinski narodi, koji će nas okruživati i koji će gojiti prema nama imperijalističke težnje, našli bi snagu za sebe«.

Tko će, vapijemo, to da izvede. Mi smo spremni pomoći, jer znamo, da će tek onda biti naša država i jaka i štovana, a i katolička će Crkva u njoj nesmetano vršiti svoj nadasve uzvišeni poziv.

U Zagrebu, dne 29. travnja 1922.

Za jugoslavenski katolički Episkopat:

Dr. Ante Bauer, nadbiskup.
Dr. Jeronim Mileta, biskup šibenski, tajnik.

Hrv. kat. naučničko društvo i njegova svrha.

Dr. Franjo Šimečki. — Zagreb.

Pazite na vrijeme, jer su zli dani (Ef. 5, 16).
Mladiće svjetuj, da budu trijezni (Tit. 2, 6).

Kako li su riječi sv. Pavla, kojima opominje Efežane: »Pazite na vrijeme, jer su zli dani,« istinite danas, gdje je tolika iskvarenost! Kako li je upravo za to danas od potrebe da ispunjavamo riječi njegove, što ih piše b. Titu: »Mladiće svjetuj da budu trijezni,« t. j. razboriti, mudri, umjereni, stidljivi i čisti. Baš to je svrha društva naučnika, o kom želimo sada govoriti.

Poput strašne poplave i požara uništio je netom minuli rat mnogo dobra, mnoge tečevine u svijetu. Poraskidao je dobre veze društvenoga života i uzdrmao temeljima samoga državnoga života, jer ljudi još manje mare za vjeru, još većma zaboravljaju na Boga, koji jedini je izvor prava i dužnosti, što je uvjet pravog reda i napretka u državnom životu. Rasklimao je inače nerazrješivu bračnu svezu i rastrovao ljude tako te će još dugo trebati dok budemo u mnogočemu na onom stupnju, na kojem smo bili prije rata. Preko noći tako reći stubokom se promijeniše društvene prilike te je nastalo novo, nesređeno, abnormalno stanje, u kojem čovjek pati na duši i tijelu gotovo više, nego ikad prije i ne vidi, kada će biti kraj tome metežu i kaosu te nastati bolji dani. Pravoga mira još ni danas nemamo makar je rat prestao, a nemamo ga zato, što se još ni danas nije odustalo od onih nesretnih nazora, s kojima se pošlo u rat, da jedan drugoga uništi. Ovaj mir, koji danas imamo, jer se ne osniva na načelima Božje pravde, sakriva u sebi klicu budućih nemira i ratova. Bez Boga ne može doći do blagotvornoga mira. Kako su ratne strahote prevršile svaku mjeru, tako su i pošljedice rata upravo strahovite, a najstrašnija je moralna dekadenca, moralni pad ili ćudoredna iskvarenost, koja je jako zahvatila ne samo neke pojedine ljude, nego sve slojeve i sve staleže, poimence pak mlađi svijet i mladež. Prijevare, krađe, pijanstvo, bludnost, otimačina i razbojstvo jesu na dnevnom redu. Duhovi ratom iskvareni neće nikako da se umire i započnu život u poštenju. Protiv teških materijalnih, prehranbenih prilika, što se osjećaju ne samo u potleušicama, nego i u dvorovima, bore se ljudi iz svih sila te se, jer je pojedinac preslab, sakupljaju u udruženja, da zajedničkim silama isposluju sebi, što ne može pojedinac. Čitavi staleži bore se zajednički za svoj ljepši položaj, za bolju egzistenciju i reputaciju među ljudima. I dok se ovako mnogi dižu protiv manjega zla i bore samo za dobra ovozemska, da se obezbijede glede potreba tijela, započeli su svijesni katolici boj protiv većeg zla, što ubija dušu, protiv nećudorednosti, da je suzbiju tako te postane nemoćna, da harači dalje. Kao reakcija na ova današnja zla, probudila se danas, Bogu hvala, katolička svijest po cijelomu svijetu, te se započela stavljati ne samo kao nasip protiv poplave strašne nećudorednosti, da se ona dalje ne razlijeva i poplavljuje te ne postaju novi njenom žrtvom, nego kao nešto, što će nećudorednost zastalno stjerati u uzahne granice. Redovi katolički postali su gušći. Nastala su nova vjerska društva, a stara započela su svoj spasonosni rad novim žarom prema današnjim prilikama boreći se sa svojima neprijateljima iz bližega. Poput more pritištu demoralizatorne pošljedice u blato raznih opačina napose mladež, tu našu uzdanicu u bolju budućnost. Za to se svijesni katolici po cijelomu svijetu osobito zauzimlju za mladež, da bude u nevinosti, jer je lijep čist naraštaj, besmrtan spomen njegov, u Boga i ljudi priznat. (Mudr. 4, 1.)

Iz ove težnje u ova zla vremena rodilo se kod nas u našemu dragomu Zagrebu novo društvance pod imenom »Hrv. katol. naučničko društvo.« Ovo društvo ide za tim da naučnike, te buduće gospodare i građane,

srčiku gradskoga žiteljstva, očuva od nemoralne zaraze, a zaražene, ako je moguće, da iscijeli, i pridigne na što dostojniju moralnu visinu; ide zatim, da od naučnika stvori dobre katoličke značajeve, koji će biti korisni članovi ljudskoga društva te će usrećiti i sebe i druge. Ali da bolje shvatimo, što je svrha naučničkoga društva, promotrimo prije što je naučnik ili šegrt.

Šegrt ili naučnik je jadnik i patnik, koji zaslužuje našu pažnju, sućut i pomoć. Naučnik je zadnji, bescjeni član u kući i obitelji, u kojoj se nalazi. Izgubio je svoju obitelj i njeno toplo okrilje, a da druge nije našao, izgubio baš u dobi, kad je počeo svijesno osjećati blagodatnu toplinu roditeljskoga doma i ognjišta. O naučniku se govori i postupa sa malo ljubavi, neprijazno, zapovijeda mu se oštro, kad i ne bi trebalo, kao da on, jer je šegrt, ne smije imati srca, što se pred blagom riječi otvara, a pred oštrom zatvara. Odijelo mu je loše, hrana slaba, stan nezdrav a ležaj i pokrivalo kukavni. Kasno lijega, a rano ustaje. Nikada nema pravo, uvijek izvuče kraći kraj, dobiva mnogo batina, a malo kruha, često karan, nikad milovan. I najlošije tek mu se zlovoljno dobacuje. Ne pazi se na njegovo fizičko i psihičko t. j. tjelesno i duševno ustrojstvo, da li je slabašan i boležljiv ili nije, da li je po naravi razdražljiv i nagao ili hladan i ravnodušan. S njime se postupa kao da nemaju pred sobom njega, nego neku treću osobu. Naučnik je često još mališ, a posao mu takav, da nadmašuje i sile odrasloga. Često zamjenjuje slugu i sluškinju, pastira i dadilju, za sve mora biti sposoban i spretan. Bezdušnom gospodaru je najjeftinija radna sila, pravi rob, a njegovoj djeci živa igračka. Ne dopušta mu se nikada plemenit užitak. Ne poučava ga se ni u pravilima uljudnosti a nekmoli u istinama sv. vjere, ne podsjeća ga se na molitvu niti šalje u crkvu, da ga ne bi tako koji posao minuo. Kad ovako jadni naučnik svrši svoje naukovanje, oslobodio se doduše teškog robovanja, ali za svijet nije dovoljno opremljen. Naučio je istina nešto od svoga zanata, ali kako nije sa poukom odgajan nije svijetu dorastao. Ne zna, što je to društveni život, ne umije ni njegovih najobičnijih etiketa, niti znade razlikovati ljude od ljudi, a najmanje znade cijeniti vrijednosti ćudorednoga života. Svijet i budućnost stoje pred njime a on ne zna, kojim bi putem pošao da ne zastrani, a ipak treba da pođe jednim. Takav je jadnik kao čovjek na raskršću, komu nije teško pokazati krivi put, koji, ako njim pođe, neće možda više nikada ostaviti te će naći svoju sigurnu propast. Naučniku dakle nije dobro, njemu je teško, premalo ga se moralno poučava i prosvjetljuje, premalo pripravlja na zbilju života i njegovu vrijednost. Na rukama nosi žuljeve, u očima suze, a u duši praznina i bol te neveseo premda mlad pada u neki pesimizam. A i među ljudima se čuje: Đavao je htio sve biti, samo ne šegrt. Ovako zlo je mnogom šegrtu, a ne bi smjelo biti nigdje, gdje je čovječje a još manje kršćansko srce, jer i šegrt je ljudsko biće, a k tome još i dijete Božje i mlađahno biće, što se životu veseli i za život mora da pripravlja. No Bogu hvala nije tako svima naučnicima. Ali može biti još i gore

Dok jedni naučnika sebi ovako pomišljaju, dok im je on kao rob, koji vukući teške terete zamjenjuje istu životinju, drugima je on čeljade osorno, surovo, drsko i prosto. Ovi pomišljaju sebi naučnika kao biće, što bogomrsko kune, laže i krade, razbija se i počinja kojekakve ispade i izgrede, ne štuje ni roditelja, ni gospodara, ni starijega; ovima je naučnik biće, što je i svojom krivnjom bez ikakve uglađenosti i uljudnosti, bez plemenitoga osjećaja, smisla, a da i ne govorim poleta, za nešto, što je lijepo i dobro. Šegrt je njima kao stvor, koji gmiže po dnu moralne pokvarenosti ili bar koji je na sve zlo pripravan. Zato u očima mnogih biti šegrtom znači postati moralnom ništicom. I mnogima je šegrt već zato zao, što je šegrt, kao što im je vojnik zao zato, što je vojnik, kao da on ne može biti dobar. No ipak je ovo zadnje krivo, jer imamo svetaca iz vojničkih redova kao na pr. sv. Mauricija, Sebastijana, Eustahija, zatim našega narodnoga sveca sv. Jurja, te sv. Teodora, sv. Florijana i druge. Isto tako je krivo i naučnika zato što je naučnik smatrati zlim. Nemamo doduše svetaca iz naučničkih redova, ali da ima valjanih naučnika mogu nam to posvjedočiti mnogi roditelji i gospodari te vlastito iskustvo. Imade istina zlih naučnika, baš kao što smo rekli, ali opet nijesu svi takvi, premda imaju svojih pogrješaka. Što je dakle na stvari? Koliko ima u njoj objektivne istine?

Prava je istina, da naučnikom postati znači odreći se svoje volje i podvrći se nekoliko godina tuđoj te biti daleko od javnoga života, da, na neki način mrtav i pokopan. Glas naučnika nigdje ne vrijedi, niti se smije gdje čuti. Tko u javnosti pita za naučnika? Koga za njega taru brige? Nikoga! S njime se na žalost ne računa. Naučnik mora kadšto da trpi i nevin, mora da proguta i koju gorku, mora da prešuti i kad ima pravo. Prezire ga rekao bi i onaj, što je do jučer bio jednako crn šegrt kao i on. Naučnikom biti znači nositi neki jaram i šteta je, što se na to tako brzo zaboravlja te čim jedan bude oslobođen, a pogotovo kad postane gospodar, bude prema naučniku baš kao što su drugi bili prema njemu, ako ne još i gori. Ali što je gore, je, da je naučnik u istinu izvrgnut kojekakvom zlu i pokvarenosti i u kući gospodara i izvan nje. Istina je, da se mnogi naučnik za svoga naukovanja pokvari. Razlozi toj žalosnoj činjenici jesu loši primjeri, što ih vidi od onih, s kojima se dnevno druži, te njegova još

slaba, nestalna, mladenačka narav, koja je još više krhka posuda (2 Kor. 4, 7.) i još više preže pred borbom, nego odrastao. Često ne samo da nema nikoga, koji bi ga od zla odvraćao, nego ga se još na nj navodi. I tako u društvu opakih ne samo, da postane opak, nego izgubi smisao i za običnu društvenu uljudnost i učtivost — urbanitet. Biti naučnik i ostati dobar nije lako. Svaki naučnik i kod najboljega gospodara dosta trpi. Ako mlado biće i ne osjeća kao što osjeća stariji, ipak i ono osjeća, a kadšto i jače, nego što bismo mislili. Još je više svaki naučnik i kod najboljega gospodara u pogibelji da se pokvari, što on sirotan ni ne opaža. I često dok plače što trpi na tijelu, morao bi mnogo više plakati, što je već i malen kakvim smrtnim grijehom izgubio svoju nevinost. Kad je naučniku ovako zlo, kad se ovako zlo o njemu a priori misli, i kad se zbilja lako pokvari, kakvo je čudo, da se mnogi mladići, kao i njihovi roditelji, ustručavaju da budu naučnici. Danas doduše, kad se radnika bolje nagrađuje, nego činovnika te kad se može nadati nekom imetku biva ta žrtva lakša mnogima. Možda je rat gdjekojemu naučniku poboljšao njegove materijalne prilike: ima neku plaću i veću slobodu, zakon se sada za njega zauzimlje više, nego li prije, gospodar ga ne može otpustiti prije, dok mu nije našao drugo mjesto, ali sve je stavio u gore ćudoredne prilike, jer se sada nakon rata više griješi. Jedni griješe i na Boga zaboravljaju, jer im dobro ide, dakle od obijesti, drugi opet što oskudijevaju te ne mogu da udovolje svakoj svojoj želji. Žalosna pak jeka svemu tome odzvanja u duši mladoga naučnika, jer „mlade ptice ciče kako stare kriče.» I tako se zlo, što naučnika bije i upropašćuje, ne popravlja, već nastavlja, i šegrt trpi i danas kao i nekoć, a tko znade da li će mu kada biti bolje. Kao što kovač ima kliješta, da turi u vatru njih, a ne svoje ruke, tako i gospodar ima dakako naučnika, da on obavlja mnogovrsni posao, ali gospodar mora znati mjeru i ne zahtijevati od naučnika previše, a još više mora paziti na njegovu ćudorednost. No može mladić već zao doći u nauk, zanat, kaošto neki i dolaze. Tu će dakako glavna krivnja padati na njegove roditelje. Imade naučnika o kojima se može reći, što je rekao o sebi sv. Augustin govoreći, da je bio tako malen dječak, a tako velik grješnik. Imade ih, koji će još većma, nego drugi, morati govoriti sa psalmistom: Bože budi jako milostiv, jer mnogo sgriješih u svojoj mladosti.

Naučnik, s kojim se ne postupa dosta kršćanski ni humano, čovječki, zaslužuje našu sućut i sveta nam je dužnost, da se za njega zauzmemo. Ali mnogo gore je i to pravo zlo, kad se naučnik nalazi u takvim prilikama, da se mora pokvariti ili kad je već pokvaren, kad mu se otimlju ne samo pojedine kreposti, nego i ista vjera u Boga i u besmrtnost duše te naravno poštenje. Zato nam je još mnogo veća dužnost da poradimo koliko možemo oko ovakvoga jadnika te ga otmemo pokvarenosti i spasimo. Evo upravo zato osnovano je društvo naučnika. Osnovano je ne, da naučnicima isposluje kakva prava i povlastice u javnosti, kao niti da ih riješi njihovog teškog položaja, nego da ih sačuva od pokvarenosti, što je posvuda zavladala i svuda ih susreće, da ih učvrsti u zvanju, da ih učini uljudnima i pobožnima, razboritima i promišljenima te ih što bolje opremi za život, što ih još čeka ovkraj i onkraj groba Društvo ide kako za tim, da preprječi loši utjecaj i upliv zlih čimbenika na uzgoj naučnika, tako ide i zatim, da nastavi, upotpuni i tako usavrši plemeniti rad i nastojanje dobrih roditelja i gospodara te se njihovi sinovi i štićenici što bolje u dobru učvrste tako, da ih kasnije neće oboriti nikakav vjetar, nego će stajati ponosno kao hrast u planini odolijevajući svima navalama i kušnjama, što ih život sam sobom donosi, da će biti značajni kršćani katolici. Jer »ni bludnici, ni idolopoklonci, ni preljubočinci.... lupeži, ni lakomci, ni pijanice, ni svadljivci, ni razbojnici kraljevstva Božjega neće naslijediti (1 Kor. 6, 9. 10.; Gal. 5, 21; Ef. 5, 5.)

To je eto svrha naučničkoga društva. O kako je ona lijepa, uzvišena i potrebna. Ono želi uzgajati naučnike, mladiće, što jesu i moraju da ostanu u svijetu. jer su se posvetili svjetovnom zvanju, te tu Boga slaviti i spasiti svoju dušu i dušu svoga bližnjega. Ono želi da uzgaja mladež, što se posvetila obrtu i trgovini, što su nužni uvjeti narodnoga napretka, jakosti i snage te su uz ratarstvo najčvršća baza narodne budućnosti. Zemlja, u kojoj se savjesno tjera obrt i trgovina, bit će napredna, uživat će blagostanje. Kako li je potrebno i plemenito pomoći mladića, da dođe do svoga kruha, da se uzmogne sam prehranjivati, a kako li istom usposobiti ga, da sam uzmogne na sebe paziti: upravljati svoju lađu prema luci vječne sreće te se spasiti. Od velike je koristi i potrebno je mlađahnog naučnika često hrabriti, da ne klone duhom, da sve strpljivo podnosi, da će sve proći, a onda će mu biti milo i što je pretrpio, treba ga poučiti, da sve podnese Bogu za ljubav, jer da time stječe sebi velikih zasluga pred Bogom, treba ga, koji po mladosti svojoj naginje na lagodnost i površnost, često poticati na točan rad — kao da Bogu radi, treba mu ulijevati veselje za život i volju za rad Zar ima što uzvišenijega i pred Bogom zaslužnijega, nego li neiskusna učiniti opreznim pred svijetom, nevina sačuvati od pokvarenosti, a pokvarenoga popraviti ili bar nastojati oko toga da se popravi, jednom riječi dijeliti duhovna djela milosrđa i iskazivati ljubav bijednima? Kako li je jako od potrebe

da pomažemo mladića, da se ostavi svoje mladenačke naglosti i nepromišljenosti te drugih svojih pogrješaka i grijeha, i nastojati, da se u njemu što bolje izbistri i ojača novi značaj, kršćanski, katolički značaj. Društvo želi uzgajati one, koji možda nijesu imali baš najbolji uzgoj u djetinstvu svome, i one, što su ga imali, da sada ne izgube, što su im dobri roditelji u srce ucijepili, da uslijed ćudoredno loših prilika, u koje su sa naukovanjem dospjeli, ne padne u vodu svako nekadašnje i sadašnje dobro nastojanje zabrinutih roditelja, a možda i gospodara, u kojih se nalaze. Društvo želi, da naučnika, što kroz toliko nedaća lako bude u svojoj duši ožalošćen i potišten, pak i ogorčen, utješi, ohrabri i umiri, da mu nježno stavi i privije blagi melem na njegove tolike rane, što ih lako kroz dan zadobije, da podigne, što bi bura dnevnih briga i neprilika slomila i oborila, da podigne brzo, jer što dulje slomljeno leži na tlu, to se teže diže i oporavlja, da naučnika iz njegovih teškoća pouči kakav da bude danas sjutra prema naučniku, da bude svome gospodaru pokoran odan i vjeran, ako i ne bio on baš najbolji, te ga nasljeđuje samo u onom, što je dobro. Društvo naučnika ide za tim da se naučnici dok su još mladi i svježi, što više izobraze u svemu što im je od potrebe i koristi, poimence pak da sačuvaju vjeru, u njoj se što više pouče i učvrste tako, te se uzgoje za Boga i dođu do svoga blagostanja na zemlji te vječne blaženosti na nebu. Od kolike je potrebe mladomu naučniku utjeha, kad je i odrasli traži; od kolike mu je koristi blaga, a kadšto i oštrija, opomena i pametna pouka i uputa, kad su one potrebne i najboljima i najpametnijima. Koliko mu je od potrebe, da tko nad njim bdije i opominje ga, da uvijek nastoji da mu život bude u skladu sa sv. vjerom, da se Boga boji i moli mu se, da ne zaboravi na spas svoje duše, na što se lako zaboravi, i na što su već mnogi zaboravili te postali nesretni za uvijeke. Od društva, za koje naučnik znade, da mu je sklono, da nije interesirano, nego da hoće samo njegovo dobro, primit će radije opomenu i pouku, nego od gospodara, koga drži sebičnim i vidi na njemu možda kakvu drugu pogrješku.

Velika je dakle zadaća naučničkoga društva. A može li ono da je ispuni? Na to odgovaram posve odlučno, da može, jer ono ima sve zato potrebne uvjete, ima svoja stalna dobra pravila, potpunu organizaciju i sva potrebna sredstva. Prvo je u društvu, da ona ima dobra i stalna pravila; ona su temelj i duša društva. Ako društvo nema svojih stalnih valjanih pravila ne može se održati. Pravila našega društva zahtijevaju ponajprije, što je posve naravno, da se član u društvu i izvan njega lijepo i pristojno ponaša, zatim da prosto ne govori, da ne kune, nadalje da se ne svađa, da se pokorava roditeljima i gospodarima, da izvršuje svoje zvanične i vjerske dužnosti i da se pokorava svima propisima društva. Da pravila ne ostanu samo na papiru, nego se oživotvore, potrebno je, da društvo imade svoje dobre vođe, svoga predsjednika i druge časnike ili službenike, koji će paziti, da se društvena pravila izvršuju. Inače društvance imade svoja lica, koja obnašaju razne časti i brinu se za njegov razvitak i procvat. U društvu se uz redovite sjednice drže razna poučna predavanja, kojima se proširuje znanje i oplemenjuju srca članova; napose pak tumače se pravila pristojnosti, što se tumače u svakom i najvišem uzgojilištu, da ih i naučnici znaju i u životu ih se drže. Ne smijemo istina biti kao oni, koji paze samo na vanjske kretnje i manire, ali ne smijemo ih niti zanemariti, osobito ne kod uzgoja mladih bića. Kome da se ne mili biće lijepog, uglađenog, čednog ponašanja te otmenih i umjerenih manira, a znamo, da mu je srce čisto. I znanje bez uljudnosti potamnjuje, i ista pobožnost bez finoće gubi svoju milinu, dragost i privlačivost, te ne imponuje, ne privlači, dapače odbija.

Dobra sredstva u uzgojnim društvima mladeži jesu lijepa pjesma, glazba, gimnastičke vježbe, pristojne igre, zabavice i diletantske produkcije ili kazališna izvađanja. Jer mladež teži za onim, što ju razveseljuje, preko čega joj valja podati, što joj je korisno i nužno i lako joj se podaje, jer ona igrom i zabavicama razdragana sve rado prima. Nećemo sada ovdje ocjenjivati pojedina sredstva, kako i koliko ona koriste kod uzgoja, jer bi nas to podaleko zavelo, već ostavimo to možda za koji drugi put.

Sva ova navedena i njima slična sredstva lijepa su i moćna pomagala kod uzgoja, ali ipak nedostatna, da se dođe do valjanoga uzgoja, do potpunoga značaja. Za značaj se zahtijeva uz izobrazbu uma plemenština volje ili srca. U srce pak čovječje može da prodre samo vjera te ga oplemeni, dok naravna sredstva nikada temeljito ne popravljaju srce čovječje. Zato se uzgoj, želi li se doći do prave značajnosti, mora osnivati na sv. vjeri i uz naravna sredstva moraju se upotrebiti i svrhunaravna sredstva, a ta su osim nauka sv. vjere još molitva i sv. sakramenti. Potresna nauka objavljene vjere o paklu i ugodna nauka o nebu preko razuma djeluje i na volju, da ona iz straha pred vječnim mukama pakla i iz nade i ufanja na vječnu radost neba, mrzi zlo, a dobro ljubi i čini.

Ali da volja uzmogne što je razum rasvijetljen vjerom upoznao kao vrhunaravno dobro prigrliti, učiniti te biti stalna u dobru, treba joj za to pomoći ili milosti Božje. Sredstva, po kojima dobivamo milost Božju, jesu molitva i sv. sakramenti. Grješnik dobiva milost obraćenja tj. obraća se istom kad počne moliti, a praved-

nik opet pada u grijeh čim zanemari moliti. Zato se u društvu opominje članove da cijene molitvu kao prvo i najobičnije sredstvo vrhunaravnoga života i spasenja. Dalje moćno sredstvo za blagoslov i milost, kojim se daje Bogu osobito štovanje, je sv. Misa, čiji se polazak kao glavnoga čina našega javnoga bogoštovlja članovima na srce stavlja. Kao osobito i jedino sredstvo, gdje možemo svoju dušu osloboditi od sviju i najtežih grijeha, je sakramenat pokore ili sv. ispovijed. Tu se obnavljamo i preporađamo na svrhunaravni život te postajemo dionici naravi Božje, sinovi i djeca Božja. Opominje se članove na sv. pričest, to nebesko jelo, pilo, što nas najviše popravlja i usavršuje i posvećuje te jača i krijepi za svaki križ i svaku borbu. Nećemo ni o ovim vrhunaravnim sredstvima i njihovom djelovanju ovdje opširnije govoriti, da uzmognemo još štošta reći o društvu i o naučnicima, već jedino velimo da samo uz ova svrhunaravna sredstva možemo doći do te jakosti da možemo svoje strasti nadvladavati, sebe zatajivati, odricati se te postati čvrsti i stalni u ćudorednosti. Ovo je prava značajnost, kad ne živimo po tijelu i krvi, nego po duhu sv. vjere. Značajnost, što se osniva samo na naravnim sredstvima, lako zataji, nestaje je kao mjehura od sapunice, kad se u nj dune ili dirne.

(Svršit će se).

Odlučni boj.

Dr. Fran Binički. — Široka Kula.

1. New Age, glasilo sjevero-američkih slobodnih zidara, napisa poodavno: »Kad umuknu topovi i opet se uredi stalni saobraćaj, ne će se svršiti borba, van se mora nastaviti na drugim područjima, samo u suptilnijim oblicima.« Bit će se odlučni boj, koji će se po svoj prilici svršiti bez krvi, a pobijedit će slobodna zidarija. Autokracija svake ruke mora neminovno iščeznuti sa sunca. Isusovcima, tim nesavjesnim pobornicima crkvene autokracije, ne smije biti opstanka ni u kojoj slobodnoj državi. New Age konačno kliče sve u boj protiv staroga neprijatelja, rimske jerarhije. Sve se mora preokrenuti. Načela slobodne zidarije moraju postati osnovicom nove civilizacije.

Kad je planuo strahoviti svjetski rat, sve se zgražalo, sve je tražilo pravoga začetnika. Svak je svaljivao krivnju sa sebe. Premda je glavar katoličke Crkve od prvoga časa nastojao da utoli raspojasane strasti i da pomiri zaraćene narode, protivnici su rovali protiv Crkve i svaljivali svu krivnju na nju i na svećenstvo. A slobodni su zidari i kod nas i drugdje znali javno izlanuti, da je svjetski rat njihovo djelo. Dapače su usred rata naviještali, koliko milijuna još mora izginuti, prije nego se rat dovrši. Dašto, sve se to pisalo i govorilo posve oprezno. Pred svijetom su prvaci slobodnih zidara nasljedovali Pilata i prali krvlju omaštene ruke. Nu još su rikali topovi i praskale bombe, a eto slobodni su zidari naviještali novi rat na drugim područjima. Naviještali su odlučni boj, u kojem će pobijediti njihova načela, pa će se na razvalinama stare civilizacije podići nova, slobodno-zidarska civilizacija.

2. Danas je očito dokazano, a priznaju i sami slobodno-zidarski pisci, da su bablje priče one starinske bajke o postanku slobodne zidarije. Dokazano je, da je simbolička slobodna zidarija osnovana u Londonu na Ivanje 1717. Brzo se raširila slobodna zidarija po Engleskoj, prodrla je u Francusku i u Njemačku, a naskoro je poplavila i ostale države. Već je oko 1730. presađena i u Ameriku, pa se razgranala na sve strane. Oko 1910. bijaše 22.937 loža a 1,767.388 slobodnih zidara. Minu 20 godina od osnutka prve velike lože, a a Glavar katoličke Crkve podiže svoj glas protiv slob. zidarije. Papa Klimenat XII. u znamenitoj konstituciji In eminenti (1738) prikaza slobodnu zidariju onaku, kakva je i danas. Slobodni zidari sačinjavaju društva, u kojima su združeni tijesno i tajno ljudi svake religije i sekte, zadovoljni s nekim prividnim prirodnim poštenjem. Rade potajno, a vežu se na šutnju teškom prisegom na sv. pismo i strašnim kaznama za krivokletnike. Stoga je slobodna zidarija opasna i po Crkvu i po državni poredak. Benedikto XIV. konstitucijom Providas (1751.) pozva katoličke vladare i države protiv framasuna. Pijo VII. (Ecclesiam, 1821.) osudi karbonare koji samo oponašaju zidariju. Lav XII. (Quo graviora, 1825.) žali, što državne vlasti ne mare za crkvene odredbe protiv zidarije a tim ohrabruju zidare na prekršaje. I Grgur XVI. (Mirari, 1832.) ističe, da su zla i nevolje djelo potajnih društava, pa se poput Lava XII. tuži na vjerski indiferentizam i lažnu snošljivost što ih šire ta društva. Pijo IX. ošinu slobodnu zidariju u više navrata, a u nagovoru se 1865. tuži na podlu, podmuklu i opaku organizaciju slob. zidara, opasnu i po religiju i po društvo, pa osuđuje i masoneriju i slična društva. I Lav XIII. osudi češće puta i masoneriju i slična potajna društva. Napose u enciklici Humanum genus 1884. zabrani upis među framasune, jer je život te sekte zločin i opačina. Nakana joj je preobrnuti sav religij-

ski, politički i socijalni poredak, osnovan na kršćanskoj religiji, pa sve graditi na zgoljnom naturalizmu.

Talijanski slob. zidar Anselmo Franchi zove papu prirodnim i zakletim neprijateljem zidarije. General Selasinsky prigovara protestantskome profesoru Hengstenbergu, što se obara na masoneriju, a priznaje: »U prirodi je same stvari, da papinska kurija mora osuđivati slobodne zidare«. (Freimaur. u. Christentum, Berlin, 1854. 68 f.)

3. Slobodna je zidarija niknula u protestantskoj Engleskoj, a našla je podesno tlo najprije u protestantskim zemljama. Ni po čuda. Znameniti framasunski pisac i povjesničar Findel ističe: »Što je protestantizam djelomice, slobodna je zidarija sasvim... Slobodno zidarski je savez savršena crkva humaniteta«. (Časopis Bauhütte 1867., 97.) U katoličke je zemlje teže prodirala masonerija. A gdje se uvriježila, zaštićavala ju je državna vlast. U Belgiji je kralj Leopold bio članom lože. Napoleon je I. zakriljivao framasune, jer su ga podupirali u borbi protiv pape. I Napoleon je III. bio pokrovitelj zidarije. U Pruskoj je zidarija bila pod okriljem dinastije. Josefinizam je u Austriji podupirao zidare. U »katoličkoj« je Austriji u dvorskoj kancelariji gospodario slob. zidar. Mazzini i Garibaldi bijahu ugledni članovi lože. Framasuni su češće isticali, da se u politiku ne miješaju. Njihova je svrha filantropska, karitativna i filozofska. A ipak se sami hvale, da su mnogo doprinijeli, te se Sjeverna Amerika ocijepila od Engleske. Francusku su revoluciju zapravo pripravile lože. Od framasuna primiše franc. prevratnici i krilaticu: sloboda, bratstvo i jednakost. I u Srednjoj su i u Južnoj Americi revolucije pripremili slobodni zidari. A stalno je, da su njihova djela prevrati u Portugalskoj, u Španjolskoj, u Italiji, u Turskoj. Koliko su sudjelovali kod posljednjih prevrata, još se ne zna. Nu masoni će se pohvaliti samo onda, kad im uspiju pothvati. Svakako dosadanja povijest svjedoči, da su pape imali pravo, kad su žigosali zidare kao protivnike zakonitoga političkog i pravnog poretka.

4. Findel priznaje otvoreno: »Posljednji i svakako najodlučniji činilac u preobrazbi masonstva bijaše duhovni pokret, što ga poznajemo pod imenom engleskoga deizma, a to je smjer, koji smjelo zabaci teoriju objave i sve dogme, pa pod pobjedničkom zastavom razuma i kritike trže sve za sobom.« (Gesch. d Freim 130. f.) Osnovica slobodne zidarije bijaše deistički naturalizam. A taj se kosi s katoličkom Crkvom i religijom. Ni po čuda, što su slobodni zidari protiv Crkve i papinstva te uopće protiv svećenstva to očito to podmuklo perili svoje strijele. Talijanski slobodni zidari urediše 1864 statute. Članak 5. tih statuta glasi: »Savez se (masonski) ne veže ni na koju stalnu konfesiju, ali prema svima pokazuje najveću snošljivost«. A čl 7: »jedan mu je od glavnih zadataka: da sve slobodne ljude okupi u veliku porodicu, koja će malo po malo nadoknaditi sve strane osnovane na slijepoj vjeri i na teokratskom autoritetu kao i sve praznovjerne, nesnošljive i među se oprečne vjerozakonske obrede, pa osnovati pravi i jedini hram humanitetu«. Grof Bressler napada 1865. (Bauhütte S. 276 f.) popovsku kastu, koja je moralno načelo bacila u ropotarnicu a vjeru proglasila crkvenim načelom kršćanstva. Kraljevstvo je nebesko postalo roba, koja se dobivala za novac. Luter je pročistio samo donekle Augijevu staju. Rim je močvara najogavnijih opačina. Iz njega se kužni zadah širi svijetom. A na koncu dovikuje g. grof: »Mir s katolicima kao i svim drugim ljudima« Framasun Sachs v. Brandenburg piše 1871.: »Tamo, na Jugu, gdje je popovska bahatost po četi zaslijepljenih svećenika u najgrubljoj zabludi udarila u lice čitavu modernu svijest silabom i enciklikom, a još prije proglasila obveznom za sve misaone ljude jednu od najsmješnijih dogama (misli Bezgrješno Začeće Bl. D. M.)...« itd. (Freimaurerzeitung 1871. N. 15.) U Belgiji meštar Faider grmi na l'hydre monacale, koja poživinčuje niže slojeve, kvari mladež u školama. Zaman se hvasta 19. vijek, da je istrijebio besramnicu (écrasé l'infâme). Klerikalna organizacija ima glavu u Rimu a ruke na sve strane. Treba podići oltar protiv oltara, školu protiv škole. (A. Nent, La Franc - Maçon., 119.) Švicarska loža napade 1870. na katolike, te bezvoljne robove rimskoga autokrata, čiji će im janjičari gaziti po šiji. (Bauhütte 1870., 341.). Zna se, kako su bjesnili slobodni zidari, kad je papa proglašen neprevarljivim. Jedan brat dovikuje: »Držim, da je najpreča dužnost framasuna pobijati ovu opasnu zabludu, koja kakva čovjeka označuje kao Boga. Ova se dogma ruga svim masonskim načelima.« (Bauh. 1871., 254.) Ne osvrćući se na druge, vrijedno je spomenuti, da i u posljednje doba slobodnozidarski »papa« Albert Pike nazivlje papu gujom otrovnicom, najstrašnijom silom na svijetu, podmuklim, krvnim, zakletim neprijateljem.

A nisu slobodni zidari samo riječima napadali na Crkvu, na papu i na svećenstvo, van su i sudjelovali, pomagali, pače počinjali kulturni boj gotovo u svim državama. Brat∴ J. C. Parkinson izjavi otvoreno: »The two systems of Romanism (t. j. katolička Crkva) and Freemasonry are not only icompatible, but they are radically opposed to each other«. (Chronicle, 1884. II., 17.) A jer su ta dva sastava i nezdružljiva i oprečna masonerija je svuda gledala da uništi Crkvu. U Njemačkoj je i u Švicarskoj znameniti pravnik, veliki meštar Bluntschli najviše radio u ložama za kulturkampf. U Francuskoj je 1867. framasun F. Macé osnovao ligu za pouku, a ta je liga širila zidarske nazore. Francuski

je Grand Orient sustavno djelovao u parlamentu u masonskom duhu od 1877. Sami su se zidari hvalili, da parlamenat samo izvršuje njihove odluke, a oni da su savjest zemlje. Od 1889, kadno se održao međunarodni slobodnozidarski kongres u Parizu, nastoje veće lože oko jedinstva svih slobodnih zidara. O tome rade napose američki masoni i francuski Grand Orient, s nakanom, da složno masonstvo započne kulturni boj na svim crtama. Francuski Grand Orient izjavi još 1907., da je posljednja svrha toga boja: »Ispod kupole crkve Srca Isusova na Montmartru navijestiti svijetu, da je papinstvo konačno propalo, da su isusovci srušeni, a slobodna misao slavi slavlje. A onda sastaviti jasni moralni zakon, koji nema ništa zajedničko sa skandaloznim pripovijestima biblije ili s glupostima proroka i Tome Akvinskoga«. (Hrvatstvo 1907, 8.)

5. Dakle općeni kulturni boj na sve strane! Program toga boja izdadoše zidari u Lipskom još 1886. Evo ga: 1. Uništiti crkveni autoritet. 2. Posve rastaviti školu od Crkve. 3. Ukinuti vjersku obuku. 4. Raskršćaniti obiteljski život. 5. Emancipovati ženu.

Na međunarodnom kongresu 1900. odlučiše zidari uz ostalo osnovati slobodne narodne crkve, ukinuti bogoslovske fakultete itd. Dašto, najviše pomaže oltar protiv oltara!

Masoni hoće da sruše kršćansku uljudbu i na masonskim načelima osnuju novu uljudbu. Dosele se nisu slagali, pače su se i te kako razilazili zidari raznih zemalja i u načelnim stvarima. Prema starim ustanovama nije mogao »glupi ateist« biti članom lože. Zidari su poznavali Graditelja svijeta. Nu pojam je toga Graditelja, toga boga vrlo rastežljiv. Još 1865. naglasi član lože dr. Trentowski: »Graditelj svijeta jest i ostaje vrhovno biće, koje svak po svoju može pojimati, pa ga mora priznati i kršćanin, židov, musliman, poganin, i monoteist, deist, panteist, da i ateist«. (Bauhütte, 1865., 125.) Nego 1902. mišljaše malko drugačije predsjednik Velikog Orijenta, senator Delpech, koji izreče bezobzirce: »Slavlje je Galilejčevo trajalo 20 vijekova. Nu sada se kocke okrenuše. Otajni glas, štono navijesti smrt Panovu, naviješta dandanas smrt Boga varalice, koji bješe obećao vijek pravice i mira onima, što uzvjeruju u nj. Varka je trajala dugo. Lažni je Bog opet iščeznuo«. (Compte-rendu Gr. Or. 1902., 384.)

Među zidarima prevladava protikršćanska, pače ateistička i antiteistička struja. Njihova će nova civilizacija biti ateistička, da, antiteistička. Nu ateizam je nijek civilizacije, grobar ljudskoga društva. U prvom je redu kulturna borba uperena protiv katoličke Crkve. Zato zidari i najviše bjesne protiv papinstva, jezuitizma, klerikalizma itd. Zato i hoće da oslabe Crkvu osnivanjem narodne neovisne crkve, koje će biti samo njihove podružnice. Nu masonstvo hoće da obori konačno svaku pozitivnu vjeru, da izbriše trag Bogu u svijetu. Zadojeno je paklenom mržnjom na Boga. Njegova je religija satanizam.

6. Koliko su slobodni zidari djelovali kod osnutka Jugoslavije, nije znano. Ali je je i slijepu očito, da u Jugoslaviji kao i u drugim državama započinju oprezno kulturni boj, prema novome programu. I kod nas dižu oltar protiv oltara, istiskuju iz škola nauk vjere, siju plemensku i konfesijsku mržnju. I kod nas Židovi uživaju vanredne povlastice. A zna se, da su danas Židovi vođe zidarije. U Jugoslaviji se velike povlastice daju i očitim masonima. Slobodni se zidari spremaju, a mi se cjepkamo. To je voda na njihov mlin. Ne samo katolici, već i pravoslavni i svi pristalice pozitivne religije, moraju biti na oprezu, moraju složno ustati na obranu Božje objave, te jedine osnovice prave civilizacije Ako se i razilazimo u raznim nazorima, moramo složno braniti zajedničko dobro, općeno dobro čovječanstva. Budemo li složni, masoni će morati ponoviti s Julijanom odmetnikom: »Pobijedio si, Galilejče« !

M. Meschler D. I.:

Tri temeljne nauke duhovnoga života.

Osmo poglavlje.

Molitveni uzorci.

Imademo velik broj lijepih, uzvišenih i dostojanstvenih molitvenih uzoraka; dostojanstvenih i uzvišenih ne samo po sadržaju, nego i poradi sastavljača njihova koji nije nitko drugi nego sam Bog i njegova sveta Crkva. Spominjemo ovdje psalme, »Oče naš«, »Zdravo Marijo«, Litanije svih svetih te bogoslužne molitve.

Sad nekoliko riječi o pojedinim molitvenim uzorcima.

1. Psalmi su najstarije molitve svijeta, od samoga Boga nadahnute. Određeni velikim dijelom za starozavjetno bogoslužje pripadaju oni, poradi svojega odnošaja prema obećanom Spasitelju, i našoj Crkvi. To su naše molitve, koje jedino na našem euharistijskom svetohraništu ispunjavaju svoje značenje i svoja obećanja.

Temelj je i predmet tih molitvenih pjesama Bog i čovjek te njihov uzajamni odnošaj po objavi, zakon sa svim svojim blagodatima, nadama i nagradama. Tu se Bog prikazuje sada kao zakonodavac, vođa, kralj, učitelj, stvoritelj i otac, i opet kao Mesija, kao zaručnik naše Crkve, kao njezin kraljevski velesvećenik i otkupitelj po trpljenju i bolovima. Čovjek u psalmima sa udivljenjem promatra velika i slavna djela Božja, raduje se zakonu, žali se na svoju nevjernost, iskreno ispovijeda svoje grijehe i kaje se zbog njih, zahvaljuje se Bogu, moli ga i uzdiše za Bogom. Sve dubine čuvstava i i osjećanja, koja mogu da potresu srcem čovječanstva na njegovu zemnom putovanju, odjekuju u tim pjesmama i molitvama. Boli i radosti, najdublji vapaj da nas Gospodin pomiluje i da nam pomogne u stisci nalaze tu pravi izražaj, za svaki naš položaj i raspoloženje imaju psalmi pravu riječ. Tako su pokornički psalmi, poimence »Miserere«, »Pomiluj me Bože« (Ps. 50.) postali pokornička molitva i javna ispovijed čitava svijeta. Tko njeguje razumijevanje i osjećanje za krasotu poezije, nalazi ovdje najljepše, najsavršenije uzore. Nikada ne ćemo prevršiti mjere uzimajući često Psaltir u ruke; tu ćemo se naučiti, kako treba da govorimo s Bogom. Tu se sastajemo s čitavim čovječanstvom. Sam Bog nam stavlja riječi na jezik.

2. Sve to još u većoj mjeri vrijedi za »Oče naš«. U tome je velika prednost te molitve, što su to riječi Sina Božjega. Možemo ovdje reći: Po kome živimo, po tome se i molimo. Pače onaj isti kome se moramo moliti, u svojoj nam dobroti sastavlja molbenicu. Osim svega toga, ta je molitva u sebi najizvrsnija. Ona je jasna, kratka i savršena. Po savršenosti obuhvaća sve, što spada na molitvu, naime nagovor i prošnju. Nagovor »Oče naš« je opravdan, Boga dostojan, a nama koristan, jer nas odmah podsjeća na pravi naš odnošaj prama Bogu kao Ocu, postavlja nas u najutješljivije raspoloženje počitanja, ljubavi i pouzdanja i sjeća nas da pripadamo čitavu ljudskom rodu kao jednoj velikoj Božjoj obitelji. Isto tako prošnje sadržavaju sve, što možemo razumno i opravdano moliti i to baš onim redom kojim se moramo moliti.

Sve prošnje što ih možemo iznijeti mogu se zapravo odnositi samo na svrhu i na sredstva za tu svrhu. Svrha je dvojaka: Obzirom na Boga, čast i proslava Božja, a obzirom na nas naše spasenje u vječnom blaženstvu. To su dvije prve prošnje, koje se bave svrhom. Sredstva, da se postigne ta svrha, navode se u dva reda: prvo u prošnjama, gdje se molimo za potrebna dobra i duševnoga i tjelesnoga života, a te su nanizane u trećoj i četvrtoj prošnji; drugo u prošnjama, gdje molimo Gospodina, da odvrati od nas zla, koja nam priječe ili onemogućuju, da postignemo svoju konačnu svrhu. Ta se zla navode u posljednjim trima prošnjama. Više si ne možemo ni zamisliti ni poželjeti. Tu je sve sabrano. Tako je »Oče naš« doista najkrasniji uzorak molitve, pun velikih, uzvišenih i divnih stvari, misli i želja. Obuhvaća cio naš razum, volji daje pravi smjer, okvir je svima našim željama, svim prošnjama i molitvama, da nam budu na spasenje. »Očenaš« nam sam jamči, da ćemo biti uslišani, jer se molimo riječima Kristovim i Krist se u nama moli, naš Gospodin i velesvećenik, čija se molitva vazda uslišava. Pače nijedna nas druga molitva tako ne sjedinjuje sa mislima, nakanama i osjećajima Spasiteljevim, s njegovim duhom i njegovim nastojanjem oko promicanja slave Božje i našega spasenja. »Očenaš« je lijep i rječit izražaj njegove ljubavi, koja sve obuhvata, prema Bogu, prema Crkvi i svim ljudima. On je u tu molitvu sve sabrao, potrebe pojedinaca, sviju naroda, svega roda ljudskoga i svih vijekova.

»Očenaš« je doista obiteljska i državna molitva Krista i njegove Crkve.

3. »Zdravo Marijo« je slatki udio, što ga Marija, naša draga Gospa, gospodarica i majka kršćana, imade kod naših usmenih molitava. Ta je molitva dokaz, da naša Crkva nije bez majke, da sve prolazi kroz njezine ruke i da kršćanstvo ne će da bez nje ni radi ni živi ni umre.

I »Zdravo Marijo« je visokoga podrijetla. Tu je molitvu donio s nebesa jedan anđeo u ime Božje kao časni pozdrav, kakova smrtni stvor još nije nikada dočekao. Duh Sveti ga je povećao po milošću obasutoj svetoj Elisabeti, a Crkva, da učini od anđeoskog pozdrava savršenu molitvu, završila ga je dodanom prošnjom. Ta je molitva u današnjem obliku u uporabi kod svih kršćana od 16. vijeka. Pozdrav je i veličanje Presvete Bogorodice gotovo uvijek nježni zaključni akord molitve Gospodnje. Ta je molitva postala kao glavni nosilac i najmiliji izražaj štovanja prema presvetoj Bogorodici. Pravom ju je netko nazvao »beskonačnim pozdravom«, jer se neprestano po svijetu s kretanjem sunca ponavlja i diže prema nebu.

Prema sadržaju i razdiobi sastoji se »Zdravo Marijo« kao i svaka druga molitva od predgovora i prošnje. Predgovor imade pet pohvala Majke Božje. Prve tri izreče arkanđeo. One su u uskoj vezi s otajstvom utjelovljenja. Arkanđeo je poslan da posreduje kod toga otajstva. Te pohvale izriču ponajprije, da je presv. Djevica bila dostojno pripravljena za veliko otajstvo po punini milosti, zatim govore o biti samog utjelovljenja, to jest o osobitom prebivanju Boga u Mariji po začeću Sina Božjega, napokon o učinku tog otajstva za Mariju, da je naime bila uzdignuta i uzvišena nad sve blagoslovljene svoga spola.

Sveta Elizabeta označuje kao temelj i uzrok veličine i dostojanstva Marijina upravo dijete Božje, što ga je začela i koje je imala da rodi.

Crkva napokon ponavlju i potvrđuje čitavo dostojanstvo preblagoslovljene, što ga izrekoše o njoj arkanđeo i sv. Elisabeta, onim navijeke znamenitim izričajem kršćanske vjere: »Majka Božja«. Tako ovaj veličanstveni predgovor uključuje u sebi sve, što nas uči vjera o Mariji, te je kao ožetak sveukupne katoličke nauke o Mariji.

Prošnja, klasički kratka i puna sadržaja, spominje dva časa: sadašnji, i čas našega rastanka s ovim svijetom, i tako obuhvata čitavo naše bivstvovanje i svu našu nemoć, te je snažan izražaj pojimanja, što ga kršćanstvo goji o neograničenoj moći zagovora Marijina i o pouzdanju, što ga kršćani stavljaju u presvetu Djevicu kao posrednicu milosti.

Nu time nije još iscrpljena djelotvornost »Zdravo Marije« za molitvu. »Zdravo Marija« s različitim dodacima čini dvije velike i važne vrste molitava, na ime t. zv. »Anđeoski pozdrav,« na koji nas danomice poziva glas zvona, te molitvu sv. Krunice. Obadvije pobožnosti nijesu ništa drugo nego određeno nizanje »Zdravo Marije« s nekim dodacima i umecima, koji se po svome smislu i značenju riječi odnose na otajstva života, muke i slave Isusa i Marije.

Ako dakle razumijemo duboko značenje »Zdravo Marije« i ako se na to priučimo, da pobožno molimo, tad smo se dovoljno pobrinuli, da budemo pobožni u molitvi, da nam molitva donese duhovne koristi, te da dostojno veličamo presvetu Bogorodicu. Svaki će tada dan našega života biti u istinu vječno cvatući vrt ruža, u kojem naša draga Gospa slavi vječni blagdan.

»Ali vječna, dosadna, uvijek ista ponavljanja ubijaju duh,« reći će mnogi. Da li su dosadne te molitve i da li duh ubijaju, to ovisi posve o nama. Češće promatranje mile slike, ponavljanje dragoga imena, često slušanje lijepe pjesme samo u sebi i po sebi ne ubija duha i nije dosadno. Ptice ponavljaju čitav dan uvijek svoju istu pjesmu i ova nije nikada dosadna; dijete kazuje majci i ocu uvijek ista imena, iste misli, a one ipak vazda radošću napunjaju roditeljsko srce, jer izlaze iz milog djetinjeg srca. Sve dakle stoji do duha i do ljubavi, te da li čovjek kod toga štogod misli. A upravo taj duh i tu ljubav probuđuje i podržaje češće ponavljanje istih misli i istina te njihovo sve veće razumijevanje.

4. Slično bi se moglo reći i o usmenim molitvama »vjerovanja,« »Slava Ocu« te znaka svetog križa. U katoličkoj je Crkvi i u samim molitvenim obrascima čudesna sila razvoja i različitosti. Kao što dragi Bog po svoj zemlji na tisuće prosipa cvjetno sjemenje i daje te nastaju vrste i suvrsti na tisuće u bezbrojnoj raznolikosti, tako neprestano djeluje i Duh Sveti u lijepom carstvu molitve, stvarajući bezbrojne oblike. Kršćanske, katoličke molitve kriju u sebi takovo bogatstvo i takovu puninu istine, te je ne će moći da iscrpe nijedan vijek. Ista se stvar uvijek predrugojačuje, a da ne postaje ipak drugom. Tako je na pr. molitva »Slava Ocu« samo razvoj riječi znaka svetog križa, a »Vjerovanje« je daljni razvoj od »Slava Ocu« i znaka križa. Imena triju božanskih osoba, koja se u kratko i jednostavno spominju kod križanja i u »Slava Ocu,« naširc se razvijaju u Vjerovanju napomenom njihovih unutarnjih odnošaja i izlaženja jedne osobe od druge, te njihovih djela prema vani. U Vjerovanju je sadržan nacrt čitave nauke vjere poput jedne »Divne Glume« (Divina Commedia), gdje je nanizan veličajan niz Božjih djela i svrhunaravnih otajstava.

5. Red je da još nešto spomenemo o onim crkvenim molitvama, ili molitvenim obrascima, kojima se Crkva služi kod svog javnog bogoslužja i koji su time i odobreni. Nema sumnje, da te molitve iza objavljenih molitava zaslužuju naše najveće počitanje i ljubav. Crkva, koja nas uči pravo vjerovati, uči nas i pravo moliti. Zakon njezine vjere je također zakon njezina moljenja. Mi ne ćemo nigdje naći riječi punijih sadržaja i krepčijih molitava. Tu je doista kršćanski i katolički duh i ukus. Tu je kao u psalmima i u molitvi Gospodnjoj jasnoća, jednostavnost, kratkoća i uspješnost. Gdje se Crkva moli, ondje se s njome zajedno moli Duh Sveti, koji ju je naučio moliti se. Tko želi da upozna Crkvu u njezinoj materinskoj ljubavi i brizi za ljude, taj neka čita nedjeljne molitve iz sv. mise i na pr. misne molitve Velikoga Petka i Subote. Nema nijednog staleža, nikakve stvari, nikakve nevolje, što tišti rod ljudski, za koju se ne bi Crkva Kristova zanimala, koje ne bi razumjela, za koju nebi pokazivala saučešća, koju ne bi ublaživala moleći pomoć Božju. Svi su ljudi njezina djeca; pa za to Crkva prima na svoje srce, uključuje u svoje molitve sve njihove potrebe, sve njihove želje.

Odlična su vrsta molitava također Litanije, poimence Litanije svih svetih. Taj nas način moljenja prenosi u najstarija vremena sv. Crkve, kad su vjernici moleći i proseći hodočastili na grobove sv. mučenika i posjećivali crkve, koje su bile njima u čast podignute. Građa Litanija svih svetih sastavljena je naskroz kao naizmjenična molitva mnoštva naroda. Ta molitva nas odmah uvodi unutra usred kršćanstva. Sve velike i opće potrebe Crkve ovdje se napose spominju, a svećenstvo zajedno s vjernicima ujedinjuje svoje glasove i zajedno šalju svoje molbe u nebo. Članovi hijerarhije navode ciljeve molitve, a narod to prihvaća i izjavljuje

se saglasnim. Već nas to podsjeća na Bogom određeno hijerarhijsko ustrojstvo naše Crkve. Posebno katoličko obilježje toj molitvi podaje prizivanje svetaca. To je katolička poniznost i priznavanje općinstva svetih, te zakona o posredništvu, osobito o posredništvu Isusa Krista našega Gospodina i Spasitelja, velikoga općenitoga posrednika. To ispovijedamo prizivajući svečano Spasitelja i moleći ga zaslugama i otajstvima muke smrti i slave njegove, da nas pomiluje. To je veličajno ispovijedanje prave kršćanske vjere. U tom načinu moljenja sve je poučno, jednostavno, naravsko, veliko i uistinu katoličko. To je krasan uzor pučke molitve.

Još bi trebalo spomenuti također Antifone, što ih Crkva u pojedinim odsjecima crkvene godine u čast Majke Božje pridodaje svojim Časovima. To je cvijeće djetinjski nježnog i jednostavnog pjesništva, što raste na crkvenim poljanama, ali su gdjekoje, kao na pr. »Salve Regina« (Zdravo Kraljice) pune uzvišenosti i predivne dubine čuvstava.

6. To su eto tek neki dragulji iz neiscrpive riznice usmenih molitava Crkve. To je veliko, predivno blago, neotuđivi posjed sviju kršćana i duša što se mole. Imademo još mnogo drugih molitava, sabranih po raznim katoličkim molitvenicima. Bogatstvo i preobilje čini nas gotovo siromasima. Gdje je preobilje, tu je i pogibelj, da čovjek postane plitak. Upravo je neshvatljivo, da se laćamo nežive knjige, da nam ona kaže, što treba da iskažemo dragomu Bogu. Nu kad drukčije ne može da bude, neka bude tako. Bolje je i poslužiti se dobrim molitvenikom, nego se ne moliti uopće, ili se zlo moliti. Nu ipak kušajmo i služimo se svojim starim usmenim molitvama, što smo ih naučili u djetinjstvu: »Oče naš,« »Zdravo Marijo,« „Vjerovanje,« »Slava Ocu.« Neka te molitve budu naš molitvenik. Sve, što je u drugim molitvenicima otisnuto, nalazimo i u ovim molitvenicima, mnogo jednostavnije, shvatljivije i srdačnije. Treba samo da se potrudimo, te što bolje, prodremo u smisao tih prvih molitava, da ih što temeljitije razumijemo, te si njihov sadržaj prisvojimo

Posve privatna i osobna molitvena vježba jest uporaba tako zvanih strelovitih molitava ili uzdaha. Sastoje se iz kratkih srdačnih poriva duše, te činova kreposti, što ih češće preko dana u raznim prigodama iz dna srca oduševljeno, živo i bez posebne priprave šaljemo u nebesa.

Povod takovu izljevu srca može biti sve: žalost što nas je obuzela; dobročinstvo što nam ga Bog daje; napast koja nas snađe; spomen na obnovu dobre nakane ili na posebno ispitivanje savjesti; prolaženje mimo crkve ili koje svete slike; susretaj s čovjekom, komu dobro želimo, ili od koga hoćemo da odvratimo kakovu nesreću; napokon nastojanje, da iskoristimo slobodne časove neupotrebljenog vremena, kojega ima veoma mnogo, ako pozorno promotrimo dane svoga života. Od velike je važnosti za čovjeka koji ljubi molitvu, da malo po malo mirno oko toga nastoji, da tu neobrađenu zemlju izgubljenih u danu časova učini plodnom i da je posveti molitvi. Iskorišćivanje je izgubljenih časova u danu doduše trgovina na malo. Nu nijedan mudar trgovac ne prezire svakidašnjih malih kupaca; po njima postaje bogat. Tko prezire male stvari, nije vrijedan velikih. To su sitna zrnca, ali pravo zlato. Takav način moljenja nije mnogo izložen šteti seoske i gradske rastresenosti. Prije no što može da dođe rastresenost, te su strelovite molitvice već dugo kod Gospodina u nebu spravljene. Razumno upotrebljavanje takovih molitava drži nas uvijek u dobrom raspoloženju prema molitvi. Tko samo hoće da moli, kad mora da moli, taj se izlaže pogibelji da se zlo moli. Što je četa sjajnih zvijezda na noćnom nebu, to su te žarke iskre molitve; ures našega života i naša utjeha u času, kad se stane spuštati tama pri odlasku iz ovoga svijeta.

(Nastavit će se.)

Braći svećenicima u Herceg-Bosni na uvaženje.

Naš brat Slovenac vlč. g. Anton Mrkun, župnik u Homcu, zamislio je dobru i važnu misao, da bi se svi svećenici katoličke Crkve u našoj novoj državi sabrali u jedan Savez. O potrebi udruživanja danas već je i suvišno govoriti, jer ju svaki osjeća i kad sjedne za sto, da se nahrani, i kad hoće, da se obuče ili nabavi ma koju potrepštinu života. A mi svećenici tu opću potrebu osjećamo trostruko i baš krvavo.

Srčika njegove misli jest ova: u svakoj biskupiji naše države imali bi se svećenici organizovati u svoju Uzajamnost; a sve ove Uzajamnosti udružiti se u jedan Savez u tu praktičnu svrhu, kako bi i za svoje crkve, za svoju osobu i za svoju kuću i gospodarstvo mogli dobivati sve potrepštine a za što manji novac.

Slovenci već imadu Savez za gospodarstvo. Pregledao sam razne cjenike mnogih trgovačkih kuća. Tu imade iskazanih cijena za robu svake vrsti počevši od zvonova pak do fitilja za vječno svijetlo; počevši od malih sličica pak do cijelih grupa kipova u drvu i kamenu; počevši od kukuruznoga brašna pak do stro-

jeva svake ruke, — a to sve po cijeni same tvornice, koja robu proizvodi.

Ovo je u današnjim teškim i nesnosnim upravo neprilikama toliko dobro, da zaista ne bi smjelo biti svećenika, koji ne bi želio biti članom svoje Uzajamnosti, niti bi smjelo biti ovakovog udruženja, a da nije u savezu sa svim drugima širom kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Savez bi tih Uzajmnosti u svome djelovanju išao još i na druga područja. On će imati u svojim pravilima ustanovu, po kojoj bi svojim članovima pomogao do usavršivanja u kojoj grani ljudskoga znanja. N. pr. nekoliko svećenika želi steći znanja u gospodarstvu. Savez će urediti kratki tečaj u kojem će stručnjaci predavati sve što je o gospodarstvu potrebno i korisno znati. Ili nekoliko svećenika mlađih hoće se uputiti u misionarstvu. Uredit će se i za to tečaj, pozvat će se i opet stručnjaci, koji će dati uputu u toj grani dušobrižničke službe.

Ne treba ni spomenuti, kako će se Savez brinuti za svoje članove u njihovoj bolesti, u potrebi liječenja u kupkama toplim ili morskim. Dapače brinut će se za svoje članove i poslije njihove smrti da namakne pogrebne troškove, koji su danas vrlo teški i za one koji se broje da nešto imaju, nekmoli za one, koji imaju malo ili nemaju ništa.

Uvjerenje je vlč. g. A. Mrkuna to, da organizacija samo onda koristi i pomaže ako je opća, ako je široka i velika. Koliko njemu na srcu leži organizovanje naroda, pokazao je svojom knjižicom: »Crkveni priručnik za katoličke Jugoslavene.« Knjiga broji 265 stranica + IV u običnom formatu. Dobiva se kod g. pisca u Homcu, (pošta Radomlje, Slovenija) za cijenu 21 Din. s poštarinom zajedno.

To je šematizam katoličke Crkve kod nas Jugoslavena, te svih mogućih korporacija i organizacija Čovjek se čudi njegovoj radinosti i strpljivosti, dok je sabirao sve one podatke i brojke, imena i sjedišta društava, koja je iznio u svojoj knjizi. Trebalo je pisati nekim i dvaput i četiriput i još se nije dobio odgovor!

Za taj Savez Uzajamnosti, već se polagano i tiho radi, ali se radi. Od Hrvata su u pripremajućem odboru gg.: Dr. J. Lončarić, ravnatelj nadbiskupskog konvikta u Zagrebu, A. Šćukanec kao blagajnik, a potpisani kao tajnik; A. Mrkun je potpredsjednik, braća neka od Slovenaca i Hrvata su odbornici; kancelarija je u Homcu (p. Radomlje, Slovenija,) gdje su potpredsjednik, blagajnik i tajnik pod jednim krovom.

Hoće li se taj Savez oživotvoriti, zavisi samo o tom, kako će se braća svećenici Hrvati ponijeti. Nekako izgleda, da mi Hrvati nemamo mnogo volje za udruživanje, niti mi školovani, a niti naši pučani.

Ali su danas tako jadna vremena, da nema druge nego brat uz brata, drug uz druga, pak onda viribus unitis sve ono namaknuti, što nam širom cijele države treba u crkvi, u svim raznovrsnim prigodama života.

Ovo se daje na znanje braći svećenicima u Herceg-Bosni, a sad je na njima, da se bratski odazovu i s braćom svojom slože.

Jao samcu; a s druge strane: »quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum!»*)

J. Šafran
čaglićki župnik u miru.

---

*) Ovih je dana izišao prvi broj „Sloge", lista za reklamu kat. svećenstvu, kat. zavodima i organizacijama. — Homec, pošta Radomlje, Slovenija, 10. maja 1922. List ovako najavljuje svrhu svoga izlaženja:

„Danas se svi organizuju: politički, kulturno i gospodarski, i to s razloga, da što lakše postignu svoje ciljeve. Jedino je još neorganizovano katoličko jugoslavensko svećenstvo.

Dogovorno i sporazumno sa mnogim katoličkim svećenicima, hrvatskim i slovenskim, osnovalo se je na Homcu, pošta Radomlje u Sloveniji, društvo „Sloga" s ograničenim jamstvom. Svrha je tome društvu nabavljati sve moguće potrepštine za crkve, zavode, svećenike i njihovu družinu.

Stupili smo u vezu s različitim tvornicama. Tako ćemo primati robu iz prve ruke, pak prema tome i jeftinije, dok ćemo neke predmete izrađivati u vlastitoj režiji.

Reklamni list će izvješćivati o svim potrepštinama i o njihovim cijenama, koje su dakako u današnje nestalno vrijeme neobvezne. List će izlaziti u neodređenim razmacima vremena, po svoj prilici svaki mjesec ili barem svaki drugi, a slat će se svim svećenicima, kat. zavodima i organizacijama i to gratis.

„Sloga" će brižno nastojati, kako bi u ovo nepovoljno vrijeme što prije i što bolje udovoljila željama i potrebama crkava i svećenstva.

Bude li svećenstvo prionulo uz „Slogu" te ju obilno pomagalo, moglo bi biti, da se „Sloga" pretvori u dioničko društvo ili u udrugu, u kojoj će moći, kako zavodi tako i pojedini svećenici da budu dionicima.

„Braćo, u slozi je moć, u njoj je i napredak!"

VJESNIK.

Naša domovina.

Sarajevo: Imenovanje vrhbosanskoga nadbiskupa. Službeni list sv. Stolice „Acta Apostolicae Sedis" u broju od 8. svibnja (br. 9. 1922.) ovim riječima javlja popunjenje upražnjene vrhbosanske nadbiskupske stolice:

Sacra Congregatio Consistorialis. — Provisio Ecclesiarum. — Sanctissimus D. N. Pius Pp. XI., decretis S. Congregationis Consistorialis, has quae sequuntur Ecclesias de proprio singulas Pastore providit, nimirum: ....2. maii. — Cathedrali archiepiscopali Ecclesiae Vrhbosnensi, R. P. D. Joannem Šarić, hactenus Episcopum titularem Caesaropolitanum.

Kao prva nas je posve pouzdana vijest o tome tako dugo i željno iščekivanom imenovanju obradovala slijedeća brzojavka auditora apostolske Nuncijature u Beogradu Msgra Felici-a, koji u odsutstvu Nuncija nadbiskupa Cherubini-a vodi poslove Nuncijature:

„Nadbiskupu dru Ivanu Šariću u Sarajevu. — Dostojnom nasljedniku neprežaljenoga nadbiskupa Stadlera iz dna duše podastire čestitke i želje: Msgr Felici, auditor".

Dok „Vrhbosna" svome Natpastiru, koga s našim listom vežu tako drage i davne uspomene, prinosi poklone najodanijih svojih čestitaka, uvjereni smo, da time ujedno govorimo iz srca svih naših čitalaca, i sve naše katoličke javnosti, kojoj nijesu nepoznate dosadanje zasluge i rad novoga vrhbosanskoga Nadbiskupa. O tome ćemo uostalom u narednom broju „Vrhbosne" moći opširnije progovoriti. Za danas umoljavamo sve naše mnogobrojne prijatelje, da se pridruže našoj usrdnoj molitvi za preuzvišenog gospodina vrhbosanskog Nadbiskupa dra Ivana Šarića riječima, što nam ih za naše Natpastire stavlja sveta Crkva u usta:

„Stet et pascat in fortitudine tua, Domine, in sublimitate nominis tui!"

— **Nadbiskupov put u Rim.** Na 18. ov. mj. otputovao je preuzv. gosp. Nadbiskup dr. Ivan Šarić u pratnji Msgra dra Ivana Dujmušića u Vječni grad, da se pokloni grobovima svetih Apostola — prvi mu nadbiskupski posjet ad limina — te da učestvuje kod međunarodnog euharističnog kongresa.

Budući da nije sigurno, da će se preuzv. g. Nadbiskup moći vratiti do Duhova, to se je moralo podjeljivanje sv. potvrde za Sarajevo odgoditi na blagdan presv. Trojstva.

— **Intronizacija novoga vrhbosanskog Nadbiskupa** obavit će se na svečan način u nedjelju u osmini tjelovskoj dne 18. lipnja.

— **Okružnica vlč. gg. župnicima Vrhbosanske nadbiskupije.** Od 25. do 28. svibnja t. g. održat će se u Vječnom Rimu međunarodni Euharistički kongres. Na stotine hiljade svijeta pohrlit će tih dana u Rim, da tamo u prisutnosti Namjesnika Kristova na najsvečaniji način ispovjede svoju živu vjeru u Euharističkoga Spasitelja i da se poklone Isusu u Presvetoj Hostiji.

Poradi teških prilika, u kojima se nalazimo, naročito zbog velike skupoće, moći će tek nekolicina iz naše nadbiskupije da učestvuju tom veličanstvenom slavlju našega Spasitelja. Ali je želja Svetoga Oca, da se tih dana svi katolici barem u duhu pridruže onim u Rimu, pa da iskažu u svojim domaćim crkvama ljubav i štovanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu.

Stoga naređujem za Vrhbosansku nadbiskupiju ovo:

1. U nedjelju 28. neka bude pučka sv. misa pred izloženim Otajstvom, uz prigodnu propovijed o presvetoj Euharistiji; poslije sv. mise Tebe Boga hvalimo i blagoslov.

2. Neka se vjernici pozovu, da toga dana u što većem broju pristupe svetoj pričesti.

Nadbiskupski Ordinarijat Vrhbosanski.

U Sarajevu, dne 15. svibnja 1922.

† **Ivan,** nadbiskup.

— **Čestitanja preuzv. g. Nadbiskupu.** Čim se saznalo, da je stiglo imenovanje Vrhbosanskoga nadbiskupa zavladala je među katolicima u Sarajevu i u pokrajini iskrena radost. Svi su se obveselili, što je nadbiskupija Vrhbosanska napokon dobila svoga poglavara i što je Sveta Stolica pozvala na metropolitansku stolicu Vrhbosansku muža, koji je nama bio kroz ove tri godine i u ustima i u srcu.

Među prvim čestitarima došao je preuzv. gospodinu nadbiskupu dru I. Šariću kraljevski namjesnik dr. Đurđević s načelnikom Petrovićem, zapovjednik armije general Milosavljević, povjerenik Sarajeva dr. Novadt, franjevački provincijal o. Vidović, isusovački provincijal o. Prešeren, predstavnici svih sarajevskih katoličkih hrvatskih društava i korporacija, te sva sila pojedinih čestitara. Iz pokrajine stižu preuzvišenom gosp. Nadbiskupu neprestano mnogobrojne brzojavne i pismene čestitke.

— **Novi provincijal jugoslavenske isusovačke provincije.** Dosadanji rektor nadb. bogoslovnoga sjemeništa u Sarajevu o. Antun dr. Prešeren D. I. izabran je za provincijala te je već nastupio svoju rezidenciju u Zagrebu. — Od srca čestitamo!

Za rektora bogoslovije u Sarajevu imenovan je o. Ferdinand Brixy D. I.

— **„Rusija i Opća Crkva"** od Solovjeva doštampana je ovih dana kao ukusno opremljena knjiga. Štampanje se ovoga divnoga djela bilo nešto zateglo radi tehničkih okolnosti u tiskari. Knjiga se dobiva kod vrhbosanskoga Kaptola. (Str. 195+IV. — 8 Din.).

— **Promjene u franjevačkoj provinciji Bosni-Srebrnoj.** Na zadnjem kapitulu, što je držan u Sarajevu od 17. do 20. svibnja o. g., izabrano je novo starješinstvo bosanske franjevačke provincije, kako slijedi:

Provincijal: fra Marijan Marić, bivši gvardijan na Plehanu.

Kustos: fra Petar Čorković, gvardijan s Petrićevca.

Definitori: fra Bono Ivandić, predsjednik visočke gimnazije; fra Bono Brkić, župnik iz Dubrava kraj Brčkog; fra Bernardin Sarić, dosadašnji provincijalov tajnik i fra Leonardo Čuturić, župnik i dekan u Bugojnu.

Promjene po samostanima:

Sarajevo: gvardijan fra Bernardin Sarić; provincijalov tajnik fra Bono Švabić; vikar fra Arkanđeo Grgić; pridolazi fra Vojslav Mijoč, drugi ostaju. — **Fojnica:** vikar fra Paško Dumančić; meštar novaka fra Ljudevit Franjičević; pridolazi fra Ivo Marković, drugi ostaju. — **Kreševo:** pridolaze: fra Stipo Barišić Ml. i fra Augustin dr. Čičić, drugi ostaju. — **Sutjeska:** novi: fra Vinko Vicić, kapelan i fra Arkanđeo Brković, drugi ostaju. — **Plehan:** gvardijan fra Franjo Lujić; novi fra Srećko Perić, drugi ostaju. — **Tolisa:** gvardijan fra Mirko Brandić, dolazi fra Jozo Božanović, drugi ostaju. — **Guča Gora:** novi: fra Zorislav Čolić vikar i fra Grgo Kotromanović, drugi ostaju. — **Rama-Šćit:** novi fra Ivo Žilić, drugi ostaju. — **Jajce:** gvardijan fra Jozo Markušić, vikar fra Miroslav Džaja, fra Marko Ružić, fra Anđeo Bašić, fra Vladimir Dolić. — **Livno:** gvardijan fra Ljubomir Galić, a mjesto vjeroučitelja i neke druge službe preuzima bivši provincijal fra Bonifacije Vidović; drugo pri starom. — **Petrićevac:** dolazi fra Franjo Valentić, drugo po starom.

Promjene po župama:

Bihać: fra Alfonzo Kudrić; Breške: fra Augustin Malić; Dobretići: fra Pavao Ilovača; Domaljevac: fra Peregrin Brković; Foča: fra Juro Vuletić; Ivanjska: fra Anto Mačinković; Potočani: fra Mirko Šestić; Ovčarevo: fra Branko Škarica; Pothum kraj Livna: fra Anto Brešić; Pothum kraj Ostrošca: dr. fra Emanuel Krajinović; Podmilačje: fra Anto Jurić; Sanski Most: fra Marijan Jakovljević; Sivša: fra Blaž Čengić; Stratinska: fra Jako Bilić; Suho Polje: fra Hrvoj Duvnjak; Svilaj: fra Milivoj Mijatović; Tišina: fra Ambrozije Živković; Tuzla: fra Zvonimir Mikić; Vareš: fra Ratimir Blažović, kapelan; Vijaka: fra Jozo Filipović; Vitez: fra Mile Bešker; Volar: fra Dane Briševac.

Zagreb: Zaključci biskupske konferencije. O zaključcima konferencije izdano je slijedeće saopćenje:

Konferencija katoličkog episkopata kraljevine SHS držana je u nadbiskupskom dvoru u Zagrebu od 24. do 29. travnja 1922. pod predsjedanjem metropolite i nadbiskupa dra A. Bauera.

Konferenciji prisustvovahu:

Dr. N. Dobrečić, nadbiskup u Baru, dr. A. Jeglić, biskup u Ljubljani, mgr. F. Uccellini, biskup u Kotoru, fra A. Mišić, biskup u Mostaru, fra J. Garić, biskup u Banjaluci, dr. J. Marušić, biskup u Senju, mgr. A. Akšamović, biskup u Đakovu, dr. D. Njaradi, biskup u Križevcima, dr. J. Mileta, biskup u Šibeniku i administrator apostolski jednog dijela zadarske nadbiskupije, a ujedno i zastupnik biskupa u Hvaru, dr. I. Šarić, biskup, kapitularni vikar u Sarajevu, dr. D. Premuš i dr. J. Lang, biskupi pomoćnici nadbiskupa zagrebačkoga, preč. A Bazjuk, apostolski administrator za grkokatolike u Bosni i Hercegovini, mgr. L. Ivanišević, kanonik dekan, kapitularni vikar u Splitu, preč. V. Barbić, kanonik, delegat biskupa u Dubrovniku, preč. K. Erdelyi, župnik, generalni vikar za slavonski dio biskupije pečujske i preč. F. Hrdy, apostolski administrator u Nišu.

Od posljednjih konferencija umrla su dva odlična biskupa: dr. J. Carić u Splitu i dr. M Napotnik u Mariboru. Njima prisutni biskupi u spomen kliknuše: Vječna slava!

Za tajnike konferencije izabrani su biskupi A Akšamović i dr. J. Mileta.

Odaslani su brzojavni pozdravi Svetom Ocu Papi i Njegovu Veličanstvu kralju Aleksandru.

Pročitani su dopisi, u kojima su sadržane predstavke duhovnih oblasti, katoličkih korporacija i udruženja te pojedinih lica. Sve se to uzelo u pretres

Pročitan je zapisnik svih sjednica, što ih držahu delegati katoličkog episkopata u Beogradu od 16. do 20. studenoga 1921. Kako je javnosti poznato, na anketi se vijećalo o interkonfesionalnom zakonu i opskrbi svećenstva. Budući da su u projektu budžeta za vjerske potrebe katolici strahovito prikraćeni u pogledu subvencije iz državnoga proračuna, to je delegatima ministarstva vjera i financija upravljena predstavka, u kojoj je zatraženo, da se udovolji pravednim zahtjevima katoličke crkve.

Sveta je Stolica javila episkopatu, da je za sastanke naših hodočasnika prigodom euharističkog kongresa u Rimu određena crkva sv. Jeronima.

Protiv uredbe vojnog ministra, da klerici i svećenici imaju udovoljavati vojnoj dužnosti, već je predana prosvjedna predstavka.

Kada je prokrajinska uprava za Hrvatsku i Slavoniju odredila školske praznike bez sudjelovanju crkvene vlasti, podnio je nadbiskup dr. A. Bauer istoj oblasti u ime episkopata svoje metropolije svestrano obrazloženi prosvjed. Episkopat je odobrio taj korak nadbiskupov i

zaključio, da u tom pitanju treba potražiti pravnoga lijeka kod najviših državnih vlasti.

Stvoren je zaključak, da se na državne blagdane ne drže u crkvama govori.

Budući da predstavnici katoličke crkve na veći dio svojih predstavki i žalbi odaslanih s dosadašnjih konferencija nijesu dobili nikakova odgovora, zaključeno je, da se ima sastaviti posebna predstavka, u kojoj će se izložiti nepravde, agresivne mjere i poniženja nanesena katoličkoj Crkvi i ujedno će se izbrojiti neke važne a dosad neuvažene molbe uručene ministarstvima i pokrajinskim vladama. Ta će se spomenica predati Njeg. Veličanstvu kralju, ministarskom savjetu i ministarstvu vjera. Bit će također u cijelosti predana u javnosti.

Raspravljalo se o glagolici i zaključilo, da će se episkopat zauzeti kod Sv. Stolice, neka bi se poradi nestašice glagolskih misala tiskao glagolski misal s latinskim pismenima u Rimu kao editio typica.

Za vrijeme držanja konferencija stigao je brzojavni odgovor Sv. Oca, kojim blagoslivlje sastanak biskupa sa željom, da im rad urodi dobrim plodom.

Odobrena su pravila društva, kojemu će biti naziv »Katoličko školsko društvo«. Ta će se pravila poslati na odobrenje ministarstvu unutarnjih djela, a po tom Ordinarijatima, koji će osnovati diecezanske i župske odbore.

Pretresla su se također pravila Saveza svećeničkih udruženja »Uzajamnosti«.

Što se tiče katoličke akcije, cjelokupni episkopat priznaje njezinu potrebu i važnost, navlastito u današnjim prilikama. Ta se akcija ima razvijati pod vodstvom biskupa, a mora i unaprijed biti razlučena od politike.

Odobren je prošireni odbor od 13 lica za izdanje novoga hrvatskoga obrednika.

Zaključeno je, da se u pogledu materijalne opskrbe svećenstva ima upraviti predstavka na ministarstvo vjera.

Raspravljalo se o jednakom postupanju kod podjeljivanja nekih dispenzacija i o izdavanju katekizma za elementarnu obuku u nauku vjere.

Zaključeno je, da se ponovno preporuči molitvenik: »Kruh nebeski«, što ga je izdalo društvo sv. Jeronima.

Kako je episkopat već prije najoštrije prosvjedovao proti namjeravanom školskom zakonu s obzirom na vjeroučnu obuku i konfesijonalne škole, tako je i s ovoga sastanka najodlučnije zatražio od najviših državnih vlasti, neka ne dopuste, da se primitkom takova zakona gaze elementarna prava Crkve i roditelja. Episkopat je u tom vrlo važnom pitanju odlučio pokrenuti i daljnu najenergičniju akciju.

— Uredništvo lista „Sacerdos Christi" hrvatskom svećenstvu. Prvi broj »S. Chr.« donosi o zadaći i smjeru lista ove retke:

Da se naravni život u svim svojim smjerovima što bolje razvije, unaprijedi, služe se ljudi što stečenim iskustvima što umovanjem. Zato i izlaze prerazličiti stručni listovi, znanstveni, umjetnički, gospodarstveni, trgovački, obrtnički itd. Naročito danas svaka gotovo grana naravnoga života ima svoju štampu. Šta više, i pojedini staleži imaju svoje staleške listove, kojima je zadaća promicati staleške interese.

A mi znamo i vjerujemo, da osim naravnoga života ima još jedan viši, odličniji život — svrhunaravni. I ne bismo smjeli nikad zaboraviti one Augustinove riječi: „Nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset", što ih je sveta Crkva usvojila i uvrstila u onu svoju veličajnu pjesmu „Exultet".

Kakogod je naravni život osobito u materijalnom, tehničkom i osjetnom smjeru razvijen, dotjeran, tako je svrhunaravni život danas, osobito u nas, uvelike zanemaren. Svrhunaravni život postao je za mnoge — terra incognita. Da, i mnoga svećenička noga tapa vrlo nesigurno a možda i naopako po tom zapuštenom polju. A šteta, na tom duhovnom polju ima takova cvijeća, kakovim lje ne rađa ni koji kraj, ni koja bašča naravnoga života. Otud, što se zanemario svrhunaravni život, dolazi sva rastrganost, nesređenost, nezadovoljstvo, što vladaju svijetom, a možda i kojom svećeničkom dušom. Istom svrhunaravni život može da sredi — koncentrira, usreći naravni život. Hoće li dakle svijet da dođe do mira, zadovoljstva, sreće, treba da počne njegovati duhovni život. Ne pođe li svijet tim putem, tad ga čeka potpuni rasap, moralni kaos, a iza toga i fizički.

U obnavljanju svijeta mi smo svećenici dužni ići naprijed kao svijetli stupovi, dužni smo svrhunaravni život nesamo u sebi već i u drugima rađati, njegovati, usavršivati. Ta mi se zovemo i jesmo duhovni ocevi, ocevi svrhunaravnoga života.

No i svrhunaravni život obiluje pustošima i fatamorganama, pun je ponora i vrtoglavih vrhunaca. Svrhunaravni život u svojem razvijanju i individualiziranju beskrajno je različit. I u tom životu treba i te kako prokušanih vodiča. I taj život treba za svoje potrebe svoje listove, svoju štampu. U nas ima nekoliko listova za unapređivanje duhovnoga — svrhunaravnoga — života, ali ti su listovi namijenjeni običnim vojnicima, a za vođe, za časnike, za svećenike nemamo takova lista. Imali smo u nedavnoj prošlosti »Euharistiju» i »Svećeničku Zajednicu». Neumrli biskup Mahnić brinuo se lijepi broj godina za ove duhovne svećeničke potrebe neutrudivim marom i ustrajnošću, dok konačno nije ratno vrijeme onemogućilo njegovu »Svećeničku Zajednicu», pa danas nemamo ništa, a trebali bismo više no ikad.

Imajući sve to na umu »Marijina kongregacija svećenika u Zagrebu», odlučila se nastaviti djelo Mahnićevo, te izdavati ovaj svećenički list, u kojem bi se raspravljalo o svećeničkom životu u svim unutrašnjim i spoljašnjim očitovanjima.

Prema željama Marijine svećeničke kongregacije, a i dobrog dijela ostalog svećenstva, list će biti više praktičnog negoli teoretskog smjera. Držimo, da će se tad lakše vremena naći, te se list bude čitao, a i lakše će se čitati.

Osim toga imade svećenička kongregacija na umu i to, da svećenici danas moraju da pružaju u raznim organizacijama — mnogo više duhovne hrane nego u pređašnja vremena, dok pripomoći za ovaj teški posao nema ni otkuda. Stoga će uredništvo nastojati — koliko

bude moglo — da u listu donosi takovu duhovnu hranu, koju će svećenik lako — mutatis mutandis — upotrijebiti kao duhovnu hranu svojim ovcama Glavna stvar svakako ostaje svećenički duhovni život.

Tko ima na pameti ovaj praktični smjer lista, lako će razumjeti odluku uredništva, da u svakom broju donese koji sastavak o presv. Oltarskom Sakramentu, što će dobro doći svakome svećeniku a naročito adoratorima za njihova razmatranja, i po jedno razmatranje za mjesečnu rekolekciju. I ostala građa moći će se čestoput upotrijebiti u sličnu svrhu.

Marijina kongregacija svećenika u Zagrebu uvjerena je, da će je braća svećenici u njezinu pothvatu obilno pomagati nesamo točnom pretplatom već i suradnjom.

U to ime Bog nam pomogao!

UREDNIŠTVO.

— Članovima društva svećenika klanjalaca. Iz 1. br. »Sacerdos Christi» prenosimo ovaj lijepi poziv presvj. g. biskupa dra Josipa Langa:

Vruća je bila želja svećenika klanjalaca, da se uskrisi list »Euharistia», kakova je njekoć bila prije »Svećeničke zajednice». Ali članovi svećeničke Marijine kongregacije odlučiše izdavati list, koji bi dobro došao svima svećenicima, koji su dobre volje, a taj bi ujedno bio na uslugu i svećenicima klanjaocima, pogotovo kad će se u list uvrštavati i članci o presv. Olt. Sakramentu. U Crkvi katoličkoj ima veoma mnogo pobožnosti, jedna ljepša i milija od druge, ali teško da će ikoja za svećenika biti prikladnija, nego li je pobožnost k presv. Euharistiji. Svećenik je baš dužan iskazivati presv. Euharistiji sve i najdublje počitanje i najnježniju ljubav, ta on je čuvar presv. Euharistije, što više on je posvetitelj sv. Hostije, on je prvi ministar ovoga uzvišenoga kralja, koji se u ovoj presv. Hostiji krije, on je i posrednik između kralja kraljeva i svojega naroda.

Pa gle, svećenik može baš ovoj svojoj dužnosti tako lijepo udovoljiti, ako stupi u društvo svećenika klanjalaca i tako prihvati dragovoljno dužnost, svaki tjedan provesti jednu uru u klanjanju, razmatranju i moljenju pred presv. Otajstvom, bilo ono izloženo ili ne. Ne može li u crkvu, jer je bolestan, može to obaviti i u svojoj sobi. Razmatrajući tako svaki tjedan jednu uru pred Presvetim, proniknut će sve bolje i dublje u ovo Otajstvo, pa će tako vazda sačuvati ono počitanje prema svetootajstvenome Spasitelju, koje mora da ima kod svete mise i u svako doba, kad dođe u Crkvu pred Gospodina ili kad dijeli svete Sakramente. Poradi ove pobožnosti sačuvat će lijepi običaj, da se vazda dostojno pripravi na sv. Misu i zahvali na sv. Misi i Pričesti; sačuvat će i taj lijepi običaj, da u danu i prije podne i popodne pođe Gospodinu na poklon i vidi, je li u crkvi sve u redu, osobito da li u svjetiljci gori vječna luč. Imat će i tu korist od ove pobožnosti prema presv. Euharistiji, da se svaki tjedan jedamput pošteno sabere i što točnije ispita svoju savjest i uredi svoj svećenički život, ako li je kroz tjedan nastao u njegovu žiću kakav nered. Na ovaj način ostat će svećenik klanjalac vjeran i onim svojim vježbama, koje je njekoć u kleričkim danima radosno i savjesno obavljao, a to je jutarnje razmatranje i večernje ispitivanje savjesti. Gdje toga nema, tu je u životu svećeničkom sve puno rastresenosti i neskladnosti, tu ne može da uspijeva jedra krepost. Ali najveća korist, koju crpe svećenik klanjalac od pobožnosti k presv. Euharistiji, jest srdačna ljubav k Isusu, Kralju otajstvenome. A ta nam je ljubav najpotrebnija. Zašto mnogi svećenici vazda idealno shvaćaju svoje sveto zvanje i sveto ga izvršuju? Zato, jer ljube dragoga Spasitelja. Zašto su mnogi pali s one visine, na koju ih je Bog postavio u svojoj crkvi i narodu Božjemu? Nema u njima ljubavi Kristove. Zavolješe ovaj svijet i što je tašto u svijetu, tome pokloniše svoje srce. Gospodinu, koji ih je tako milovao, kako nikad nijedna majka čedance svoje, okrenuše leđa. Doista, grozna sljepota uma i nezahvalnost srca. Živo sam uvjeren, da se onomu, koji ostaje u pobožnosti k presv. Euharistiji, takova što ne će nikada dogoditi.

Mnogi se svećenici tijekom zadnjih 30 godina upisaše u društvo svećenika klanjalaca, ali nijesu svi ustrajali. Neki su već i pomrli. Mnogima je nepriličnо slati svaki mjesec ili svaka dva mjeseca onaj libel, kojim svjedoče, da su svaki tjedan obavili uru klanjanja. Ali kad se to zapusti, zapusti se s vremenom i sama pobožnost klanjanja. Mjesto svaka dva mjeseca mogu se libeli poslati i svaka četiri mjeseca. Ako tko nema pri ruci tiskanih libela, može odrezati karticu običnoga papira u onom obliku, pa na njemu ispuniti one točke, koje su na tiskanici, napose pak valja da napiše broj, pod kojim je upisan u društvo svećenika klanjalaca. Libeli se mogu poslati za zagrebačku nadbiskupiju ili diecezanskom upravitelju našega društva (Kaptol br. 10.) ili g. spiritualu u nadbiskupskom sjemeništu, a za ostale biskupije diecezanskom upravitelju. Vruća je želja preuzvišenoga gosp. Nadbiskupa, da svi svećenici naše nadbiskupije budu članovi društva svećenika klanjalaca, a zacijelo to još više želi sam dragi Spasitelj. Ako je u tom kake muke, i ta je muka slatka. Nekadanji klanjaoci, koji su prije tu pobožnost uzorno vršili, a onda je ostavili, neka opet ražare gorljivost svoju, i neka proslijede klanjanje i pošalju svoje libele, a drugi se ljubezno pozivlju, da stupe u ovo eminentno svećeničko bogoljubno društvo. Bit će to svetootajstvenome Isusu na najveću radost i čast, a njima samima na najveću utjehu i korist i u sadašnjosti i u vječnosti.

Dr. Josip Lang, biskup,
diecezanski upravitelj D. S. Kl.

Šibenik: O. Jerko Dr. Mileta — šibenski biskup. Dne 14. siječnja imenovan je Dr. Jeronim Mileta biskupom u Šibeniku. Rođen 1871. u Šibeniku, zarana stupi u Red franjevaca konventualaca. Novicijat i srednje škole izuči u Cresu, filozofiju u Splitu a teološke nauke svrši u Rimu na sveučilištu »de Propaganda Fide», gdje je doktorirao 1893. Kao mladi svećenik predavao je teologiju; g. 1900. bio je gvardijanom u Splitu, zatim bibliotekar na glasovitoj antonijanskoj biblioteci u Padovi. God. 1906. bio je pozvan u Rim za generalnog asistenta Reda. U svojstvu vizitatora raznih Provincija proputovao je gotovo čitavu Evropu: Austro-Ugarsku, Belgiju, Maltu, Njemačku, Poljsku i Rumunjsku. Godine 1909. Pijo X. imenova ga konzul-

torom Sv. Kongregacije za obrede i članom liturgijske komisije Tom je prigodom austrijsko poslaništvo u Rimu u ime svoje vlade stavilo »veto« protiv o. Milete. Krivo je bilo Austriji što jedan Hrvat ulazi u službu kod Sv. Stolice. Taj veto nije bio uvažen od Sv. Stolice. Kad se 1915. Italija uplela u svjetski rat, morao je ostaviti Rim, tada se preselio u Švicarsku, gdje je ostao do konca rata.

Na liturgijskom području bio je o. Mileta kao pravi stručnjak i u rimskoj kuriji veoma uvažen. Dalmatinski episkopat veoma ga cijenio i na njega se uvijek obraćao kad je trebalo što urediti ili isposlovati kod Sv. Stolice. Nigda nije htio da se ističe ili nameće, već uvijek skroman i ponizan i prama svakom uslužan i ljubezan. Sve sile uma i volje bio je posvetio radu za katoličku Crkvu i što viši ugled Sv. Stolice. Neumorno je radio u svojoj samostanskoj sobici obrađivajući razne referate, a rano u jutro bi se žurio u Palazzo della Cancelleria Apostolica, da učestvuje raznim sjednicama. Premda je većinom živio i radio u tuđini, svoje narodnosti i plemena nije zatajio, dapače je uvijek i pred svakim u vječnom gradu isticao sa ponosom da je Hrvat.

A sada, eto, ovog skromnog i učenog redovnika postavlja Duh Sveti da pase i upravlja Crkvom Božjom u šibenskoj dijecezi.

Novo imenovani biskup posvećen je 23. veljače u Rimu u crkvi konventualaca Dei dodici Apostoli. Premda je u Rimu posveta biskupa obična stvar, ipak se ovoga puta zamjetilo silno učešće najuglednijih crkvenih i lajičkih ličnosti. Najbolji dokaz koliko je novi biskup poznat i štovan u rimskim krugovima Prostrana bazilika sv. dvanaest Apostola tom prilikom bila je sjajno rasvijetljena. Konsekrant kardinal Merry del Val došao je u baziliku uz veliku pratnju čitava svojega dvora. Obredom su ravnali ceremonijari papinskog dvora Msgr Grossi i Msgr Dante, advokat Sv. Rote.

Na posebnoj tribini bio je dr. Bakotić, jugoslavenski poslanik kod sv. Stolice, dr. Dušan Rešetar, tajnik i dr. Moscatello, crkveni savjetnik poslanstva.

Prisustvovala je jugoslavenska kolonija u Rimu, među kojima se vidjelo i šestoricu hrvatskih i slovenskih klerika iz »Germanikuma« sa rektorom o. Hoffmannom S. I. te brojna zastupstva raznih rimskih zavoda, škola, župa i samostana.

Dne 29. ožujka stigao je novi biskup u Šibenik, gdje mu je građanstvo zajedno sa crkvenim i državnim oblastima priredilo sjajan doček. U nedjelju dne 2. travnja bio je u katedrali svečano ustoličen.

Mostar: Izbor franjevačkog starješinstva. Dne 29. ožujka izabrala je hercegovačka franjevačka provincija pod predsjedanjem redovničkog povjerenika o. Gjure Bencetića sebi novo starješinstvo za naredne tri godine. Izabrani su: provincijalom mnp. o. fra Lujo Bubalo, kustosom provincije fra Jerko Boras, a definitorima vlč. oo. fra Blaž Jerković, fra dr. Dominik Mandić, fra dr. Mato Čuturić i fra Eugen Tomić.

Maribor: † Knez-biskup dr. Mihael Napotnik. Dne 28. ožujka poslije podne umro je knez-biskup mariborski-lavantinski dr. Mihael Napotnik. Šest mjeseci bolovao je pokojnik na teškoj bolesti; imao je raka na crijevima, pa je kroz čitavo vrijeme svoje bolesti mnogo patio.

Pokojni knez-biskup rodio se dne 20. rujna 1850. od seljačkih roditelja u Tepanju kod Konjica u Štajerskoj. Gimnaziju je svršio u Celju, te je bio u svim razredima odlikaš. Nakon položene mature prešao je u bogosloviju u Mariboru, gdje je bio posvećen za svećenika dne 25. srpnja 1875. Bogoslovski je doktorat položio na sveučilištu u Beču. Neko je vrijeme bio u duhovnoj pastvi, ali su ga starješine naskoro pozvale za profesora crkvene povijesti i crkvenoga prava u bogoslovskom sjemeništu u Mariboru. Iz Maribora bio je pozvan za ravnatelja svećeničkoga zavoda sv. Augustina u Beču. Godine 1878. bio je pozvan kao vojni kurat u vojsku, pa je za vrijeme bosanske okupacije boravio u Bosni, koju je bio jako zavolio. Svoje dojmove iz Bosne opisao je u radnji »Putopisne crtice sa slavenskog juga«. Kasnije je također napisao »Kratki pregled bosanske književnosti«. Dne 27. rujna 1889. bio je imenovan biskupom mariborskim. Kao biskup veoma je revnovao oko vjerskoga obnovljenja svoje biskupije. Održao je pet biskupskih sinoda, sjajne su mu bile njegove pastirske poslanice. Bavio se i knjigom. Njegovo najglasovitije djelo bio je život sv. Pavla, koje je doživjelo na slovenskom jeziku tri izdanja, a prevedeno je također na hrvatski jezik. Na glasu je bio kao izvanredan crkveni govornik.

Umro je posve predan u volju Božju. Pri potpunoj svijesti primio je svete sakramente.

Glavnim baštinikom svoga imetka imenovao je u oporuci dječačko sjemenište u Mariboru.

Dne 3. travnja bio je svečano sahranjen. Kod sprovoda učestvovali su nadbiskup zagrebački dr. Bauer, knez-biskup ljubljanski dr. Jeglić, biskup djakovački Msgr. Akšamović, bivši biskup tršćanski dr. Karlin i mnogi drugi crkveni dostojanstvenici. Smrtni ostaci pokojnoga biskupa preneseni su svečano iz knez-biskupske palače u katedralu, gdje su održane svečane zadušnice uz posmrtni govor ljubljanskoga kneza biskupa, a zatim je krenuo sprovod gradom do Gospine bazilike (franjevačke crkve), gdje je pokojnik na vlastitu želju sahranjen u kripti ispod velikog oltara. Neka počiva u miru!

Rim.

Međunarodni ured za katoličke organizacije. Po svim državama svijeta ima katoličkih udruženja, kojima je svrha braniti vjeru i bdjeti nad katoličkim interesima u dotičnim zemljama. Ali je rat pogodovao razvoju duha internacionalizma. To je činjenica s kojom treba svaki dan više računati. S toga je i za katolike probitačno da se bolje ujedine, ako hoće da budu sila s kojom se računa. To je ujedinjenje, vele promicatelji ovoga pokreta, ne samo korisno, nego i potrebito, te

ima da bude prirodni nadopunjak onoga dubljega jedinstva, koje je značajka katoličke Crkve na području vjere i ćudoređa. Na polju odgoja, socialne akcije, katoličkih društava, štampe i propagande, ne dajemo onoliko koliko bi mogli po svojoj snazi: a svrha je katoličke internacionalne organizacije upravo da osigura potpuno iskorišćivanje te snage.

Pokret ovaj ima zahvaliti svoj postanak kombiniranoj iniciativi Holandeza dra Alfonsa Stegera i Engleza William-a P. Mara; ovaj potonji ovako pripovijeda svoj susret sa drom Stegerom:

»Kod prvoga svoga posjeta u našoj domovini, dr. Steger, koji je prvi iznio ideju ove organizacije, bi primljen kod kardinala Bourne, koji ga je dobrohotno izvolio uputiti na mene i pozvati ga, da svoj nacrt sa mnom prouči Ja sam dru Stegeru saopćio, da sam baveći se »nacionalnom federacijom« (Home Federation) i nastojeći je proširiti i na britanske kolonije, kod toga imao u vidu internacionalnu katoličku organizaciju; upogled ovih dviju činjenica: napadaja što se od sviju strana svijeta dižu na sv. Oca radi rata, i povoljnoga prijema što ga je naišla u mnogim krajevima ideja katoličke organizacije, čini mi se, rekoh mu, da bi ovo bio pravi čas za ozbiljan pokušaj, poduzet u vidu pokretanja katoličkoga internacionalnoga gibanja. Podsjetio sam dra Stegera na već preduzimane pokušaje katoličke iuternacionalne organizacije, naročito u Americi oko god. 1905. ili 1906. i kasniji nacrt P. Dowling-a, iznesen pred jedan od prvih amerikanskih katoličkih kongresa Izrekao sam mu svoje mišljenje, da je rat s temelja i posvema promijenio sastavne dijelove ovoga problema, te sam obećao, kad mi je u tom smjeru bila izražena želja, da ću prema svojim silama sarađivati, e se stavi u gibanje ova internacionalna organizacija«.

Osnovanje središnjeg ureda.

Osnovano je bilo udruženje, koje je prošle godine održalo svoje sastanke u Parizu. Rezultat ovih sastanaka bilo je ustanovljenje odbora od pet članova, sa predsjednikom Msgr Schrembs-om, biskupom Cleveland-a (Ohio, Savezne Države), i tajnikom drom. Alfonsom Stegerom, doktorom filozofije, iz Haaga; ostali su članovi bili markiz de Comillas iz Madrida; J. Zirnheld iz Pariza; i William P. Mara, tajnik »Katoličke Federacije« u Westminsteru. Odbor je sastavio pravilnik odobren od pape Benedikta XV. Tako isto je kardinal-nadbiskup milanski, današnji papa Pijo XI., zajamčio udruženju svoju potvrdu i svoju zaštitu te je ušao u njegov počasni odbor kao izaslanik za Italiju. Udruženje još broji među svoje počasne članove kardinale: Bourne za Englesku; Logue za Irsku; Dubois za Francusku; Mendez Bello za Portugalsku; Czernoch za Ugarsku; Piffl za Austriju; Schulte za Njemačku; Dougherty za Savezne Države. Holandija, Hrvatska, Čehoslovačka, Indija, Južna Amerika, Švicarska i Luksemburg zastupane su nadbiskupima u Utrechtu, Zagrebu, Pragu, Bombaju, Buenos-Ayresu, te biskupima u Coire i u Luksemburgu. Španija je bila u početku zastupana po kardinalu Almaraz y Santos, koji je prošloga siječnja umro.

Središnje sjedište u Rimu.

Centralni će ured, postavljen u Rimu, osigurati vezu sa katoličkim organizacijama čitava svijeta, a periodično će izdavanje »godišnjaka« davati svake godine informacije o raznim organizacijama gledom na njihova pravila, svrhu, poduzeća, uspjehe; pogodovat će osnivanje organizacija u zemljama gdje se uvidi da bi bile korisne; bodrit će napokon i pomagati druge organizacije ondje, gdje bi to mogli iziskivati katolički interesi.

Kao posljedica ovih izmjeničkih odnošaja između središnjega ureda i organizacijâ nastat će također stalne izmjenične veze te će se tako dogoditi, da će, umjesto da se nametne vanjskim na neki način pravilima, biti postignuto ujedinjenje kao logični rezultat prirodne evolucije.

Svaki katolički organizirani rad ili udruženje može, na zamolbu svoga odbora, biti primljeno za člana središnjeg ureda. Ovaj će obuhvatati četiri sekcije: 1. znanost i uzgajanje; 2. socialne organizacije u užem značenju; 3. socialne i karitativne ustanove; 4. štampa i propaganda. Da se ovo djelo učvrsti i osigura te da se namire izdatci za uzdržavanje tijekom prvih godina, bit će osnovana glavnica pomoću pojedinačnih darova kao i dobrovoljnih sakupljanja od strane organizacijâ začlanjenih u središnjem uredu.

Preći će se odmah na rad osnivanja, ako bude naskoro stiglo dosta novčanih sredstava. Poduzimanje jedne organizacije u ovako velikom opsegu traži i znatnih troškova. Katoličkom je općinstvu, za čije se probitke sve ovo i ustanovljuje, upravljen poziv, da velledušno pruži pomoć svoje ljubavi.

Svota u vrijednosti od 25.000 lira daje darovatelju pravo da bude upisan kao utemeljitelj iza Benedikta XV., prvoga utemeljitelja. Mogu biti smatrane utemeljiteljima i skupine pojedinaca ili organizacijâ, kada zajedno skupe toliku svotu. I najmanji se dar zahvalno prima. Adresa ureda je provizorno ova: 19, Juliana von Stolbergplein, Haag (Holandija); na tu se provizornu adresu mogu slati i darovi.

Poticaji sv. Oca Pija XI.

Početkom ožujka je sv. Otac primio dra. Stegera u zasebnu audijenciju te je imao s njim dug razgovor o ovoj namisli.

— Treba da se bez otezanja dadnete na posao, reče sv. Otac.

Dr. Steger odgovori, da mu još nije pošlo za rukom sakupiti nužna sredstva za takovo poduzeće, a papa mu odvrati:

— Treba poći k onima, koji vas mogu i hoće pomoći. Pokojni vam je papa Benedikt XV. dao svoj prinos; hoću da vas i ja od svoje strane malo pomognem. Dat ću vam 10.000 franaka, ali ne velim, da je to moj zadnji dar za ovo poduzeće.

Prešavši onda u susjednu sobu, sv. Otac se iz nje vrati sa snopićem banknota u zamotku i uručujući ih dru. Stegeru dometnu: »a sada vas blagosivljem, vas,

poduzeće, njegove saradnike i osnivače, pa vam želim da uspijete«.

Sv. Otac je dao dru. Stegeru primjerak prve službene fotografije sv. Oca kao pape, i otpuštajući ga opet je blagoslovio ovaj novi važni pokret.

Ima nade, da će Vjesnik udruženja naskoro izići, a čine se priprave i za konferenciju, koja bi se imala držati u Rimu prigodom ovogodišnjega međunarodnog euharističkog kongresa.

Grčka.

Trzavice u grčkoj pravoslavnoj crkvi. Već ima više od tri godine da je stolica ekumenskog patrijarha u Carigradu prazna i to uslijed ostavke koju je morao da dadne zadnji patrijarha German V. Njega su naime optužili, da se je upustio u odvratna pogađanja s Mladoturcima, a zatim, da je dopustio jednom svom nećaku da prorajta nečiju znatnu zadužbinu.

Za čitavo vrijeme rata živio je taj vrhovni poglavica pravoslavne Crkve u najboljim odnošajima s Portom i s njezinim saveznicima, Njemačkom i Austrijom.

Ne može se kazati, da su Grci vidjeli baš puno koristi od tih srdačnih veza Germana s rečenim vlastima. Ipak bi se moglo zaključiti, da su i ti srdačni odnošaji nešto doprinijeli ublaženju njihova teškog položaja. Oni se naime nisu baš previše patili.

Za primirja, kad su saveznici već bili ušli u Carigrad, bijesna se masa natisnu u Fanar oko palače ekumenskog patrijarha. I tako je to išlo, dok starog patrijarha ne primoraše da odloži mitru i štap. Zatim bude izabran nekakav locumtenens, da međutim, dok se ne izabere novi patrijarh, vodi dnevne poslove. Po kanonima, patrijarška sedisvacantia smije trajati samo dva mjeseca, a ova će eto potrajati i više od tri godine.

Pitanje imenovanja patrijarha, to je problem i vjerski i politički. Ekumenski patrijarh carigradski, vrhovna vjerska vlast pravoslavnog svijeta, ima apsolutno grčki karakter i nikad nije prestao biti u uskim vezama s kraljevinom Grčkom.

Za izbor patrijarha traže se razne formalnosti i neka odobrenja, a to sve može dati samo Porta, jer patrijarhat spada juridički pod Tursku. No kako je uslijed klimavog položaja Turske iza primirja izgledalo vjerojatno, da će Visoka Porta izgubiti Carigrad, to su onda upravnici Fanara i Atene, da izbjegnu formalnostima, s kojima je skopčano priznavanje turske suverenosti nad Carigradom, jednostavno odlučili izbor novoga patrijarha odgoditi na neizvjesno vrijeme.

Međutim, u novembru 1920., pade u Grčkoj venizelistički režim. I po restauraciji Konstantina dođe do napetog odnošaja između venizelističkog Fanara i novog režima u Ateni.

A političko držanje fanarskih krugova, gdje su sve žestoki venizelisti, učini položaj još gorim.

Upravnici patrijarhata odlučiše sad na svaki način pospješiti izbor patrijarha, jer je, međutim, vlada atenska razvila živu propagandu, da na čast patrijarha uzdigne jednog rojalističkog prelata. Da se mogne razumjeti ta borba, treba znati, da je na Istoku patrijarhat jedna velika i moralna i politička i vjerska sila.

U takovu dakle položaju upravnici patrijarhata se uvjeriše, da im je dužnost uskoriti izbor, jer je novom rojalističkom režimu atenskom već bilo uspjelo predobiti većinu svetoga ekumenskog Sinoda. Dosta se je dugo pregovaralo između Atene i Fanara. Ali pregovori se izjaloviše. A onaj venizelista, koji kao apsolutni gospodar vlada u Fanaru, htjede da sve to, pošto poto, privede kraju, pa tako bude nadbiskup atenski in partibus, Mgr Meletios Metaxakis, koji je vatren pristaša Venizelosov a koga je nova grčka vlada prognala te sad boravi u Sjedinjenim Državama, izabran ekumenskim patrijarhom relativnom većinom glasova, i na način, koji baš nije posve ispravan, budući da znatan broj nadbiskupa iz grčkih pokrajina po nagovoru helenske vlade nije htio doći u Carigrad i sudjelovati u izboru. A što se tiče Porte i formalnosti prema njoj, te su se formalnosti propustile, i zato otomanska vlada, koja će sigurno i ostati u Carigradu, ne će da prizna izbor Meletija.

Nadbiskupi disidenti, koji primaju plaće od helenske vlade, kane se sabrati u Sinod i protestirati proti tom izboru, koji je u njihovim očima protukanoničan pa ga oni ne će da priznaju. Tako izgleda, da treba očekivati nove komplikacije u krilu istočno-pravoslavne Crkve.

Kongres biskupa i nadbiskupa nove Grčke, koji ima da se bavi pitanjem izbora carigradskog patrijarha, bio je urečen za 25. decembra.

Prema atenskim novinama, to je zborovanje imalo da ustanovi, tko je odgovoran za crkveni prevrat u Carigradu. Na njemu se je imalo izjaviti, da je patrijarška stolica prazna; imao je da bude izabran novi locumtenens i da se ustanovi, je li zgodno, da se u sadanjim prilikama bira novi patrijarh. Pomišlja se pače i na saziv ekumenskog Sabora svih pravoslavnih autokefalnih crkava.

PROSVJETA.

Muka i slava Gospodina našega Isusa Krista. Napisao dr. Rudolf Vimer, kanonik. Zagreb 1922. Tisak C. Albrechta. Naklada piščeva (Zagreb, Kaptol 21). 12°. Str. 323. Cijena 8 Din.

Ovo je drugo izdanje povećano, osim brojnih pojedinačnih preradbi i nadopunjaka, osobito dodavanjem cijeloga drugoga dijela o uskrsnuću i uzašašću. To je sigurno jedna nova vrlina ove prekrasne knjige: ne samo s razloga, što nas pisac u uvodu razveseljuje porukom, da bi „ova knjižica bila posljednji svezak „Života Isusova", koji sam namislio napisati, ako dobri Bog dade zdravlja", pa je prema tome nužno trebao ovaj drugi dio; nego još i s razloga, što se i za dublje shvatanje te svestrano praktično primjenjivanje Muke na vlastiti život čitalaca nalazi ključ u činjenici Uskrsnuća. Ugodan dar jednostavnog, neusiljenog pripovijedanja događaja; fino crtanje psiholoških procesa kod prijatelja i neprijatelja Kristovih; zoran mjesni i vremenski kolorit — dočaravaju nam pred oči živu sliku najpotresnije tragedije povijesti, pripravu njezinu, razvoj, kulminaciju, finale: tijelo Isusovo u grobu, na grobu kamen, pečat i straža rimska. To je čovječji fin le; Božji je drukčiji: uskrsnuće, uzašašće, slava u vječnim nebesima.

Pisac se je sam uživio u srce, misli, osjećaje osobâ, o kojima nam pripovijeda; na mjestima, gdje se odigravaju prizori života i muke Spasiteljeve, boravio je kroz čitavu godinu dana. Pa zato, čitajući dra Vimera, mi s takim vođom i sami gledamo i proživljujemo križni put. Napeto iščekivanje ne ostavlja nas do kraja. I odložićemo knjigu osjećajući se bolji. Jer knjigu nije pisao samo hladni razum učenjaka, nego i pobožni osjećaj čovjeka kršćanina.

Knjigu preporučujemo kao nadasve lijepo i korisno štivo, koje će, uvjereni smo, zanimati i naobraž nije i manje naobraž ne čitače, te pružiti svakome obilje duševne okrepe.

P. Alois Pichler C. SS. R.: Der hl. Alfons von Liguori, ein Charakterbild. Regensburg 1922. Kösel & Pustet. 8°. Str. 384. Cijena Mk. 36·—, uvezano Mk. 57·—.

Na naročitu želju pisca poslala je našemu uredništvu nakladna knjižara Kösel & Pustet životopis sv. Alfonsa, da ga u „Vrhbosni" oglasimo. Redemptorista P. Alois Pichler poznat je religiozni pisac i pjesnik, koji također zna hrvatski te prati sa simpatijom naše književne prilike i prevodi na njemački hrvatske religiozne pjesnike (sada priprema prijevod pjesama biskupa Šarića).

Želja je bila katoličkih laika, veli pisac u uvodu, da dobiju u ruke knjigu, koja bi im dala oštro zacrtanu sliku značaja sveca, što ga tako raznolično prosuđuju. I došta, jedva da je koji svetac od neprijatelja Crkve tako ocrnjen kao sv. Alfonso. S druge strane jedva da ima među novijim svecima koji bi tako duboko i snažno utjecao na katolički puk u životu molitve. Ova oprečna dva shvatanja izazvala je zanimanje za psihološku obradbu ličnosti napuljskoga patricija, koji je ostavio najsjajnije nade svoje budućnosti u svijetu, da se potpuno posveti najzapuštenijim dušama. Knjiga P. Pichlera velikom pomnjom prikazuje nutarnji razvoj svečev, a uz to nikada ne gubi s vida raznoliki utjecaj okoline. Tako se iz tamne historičke pozadine ugodno ističe svijetli lik sv. Alfonsa i odlično mjesto, koje je njemu i njegovu djelu opredijelila Providnost za obnovu društva u katoličkom duhu. Pisac se nije upuštao u poznate kontroverze o sistemu moralne teologije, koje su skopčane sa znanstvenim radom sv. Alfonsa, jer to nije odgovaralo svrsi ovoga lijepoga i uspjeloga životopisa.

Vjenceslav Novak i Narcis Jenko: Tri pučke pripovijetke. (Pučka Knjižnica. Izdanje Društva sv Jeronima. Knjiga 198). U Zagrebu 1922. Tiskara Narodne Prosvjete z s. o j. (8°. Str. 47.)

Društvo sv. Jeronima evo opet jednim izdanjem afirmira svoju volju za život i rad i u ovim najnepovoljnijim prilikama. Taj rad i borbu za opstanak zdrave pučke književnosti valja da naša javnost prizna i svim silama podupre. Društvo je u dobrim i spremnim rukama i s te strane držimo da su najljepše nade opravdane. U ovoj knjižici su tiskane tri dobre pripovijetke, popraćene dapače i sa nekoliko jednostavnih ilustracija.

Novi listovi. 1. Sacerdos Christi. List namijenjen svećeničkom duhovnom životu. Izdaje Marijina Kongregacija svećenika u Zagrebu. Izlazi svakoga 5. u mjesecu. Pretplata godišnje K 50 — Urednici Krešimir Pećnjak, duhovnik u nadb. sjemeništu; Bogoljub Strižić, duhovnik u bolnici milosrdnih sestara, i dr. Ivan Hulenić, aktuar u nadb. kancelariji. Uprava: Zagreb, Vlaška ul. br. 38

2. Socialna Misel. Mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja. — „Socialna Misel" počela je izlaziti u siječnju i najavljuje kao program i smjernice svoga rada: Ovaj „jugoslavenski kršćansko-socialni mjesečnik":

1. bit će potpuno neodvisan glasnik Krekovih ideja;

2 zastupat će misao temeljite preuredbe ljudskog društva u smislu kršćanskog socijalizma svetih Otaca, sv. Franje, Lacordaire-a, već davno prije socialne demokracije i komunizma;

3. zagovarat će sporazum među svima narodima, mir i međunarodnu političku, gospodarsku i kulturnu solidarnost na osnovi kršćanstva proti velekapitalizmu i nacionalističkom imperializmu;

4. pisat će kratko, načelno i za svakoga razumljivo, te donositi pregled o svima važnim pojavama kod kuće i po svijetu;

5 davat će potpunu slobodu u okviru kršćanskih načela. — Inteligenti, radnici, društva, svaki prijatelj boljih vremena i većega razmaha kršćanske misli usred sadašnjega materialističkog toka vremena neka se pretplate na list. — Urednici su: dr. A.

Gosar i F. Terseglav. Naručuje se kod: Ničman, prodajalna K. T. D. u Ljubljani. Stoji na godinu K 100·—.

3. Gospa Sinjska. List za uzgoj i pouku katoličkog puka. Izdaje Gospino svetište u Sinju (Franjevački samostan). Izlazi. svaki mjesec. Ureduje fra Stanko Petrov. Pretplata na god. 8 Din.

4. Nova Revija, vjeri i nauci. Ureduje O Petar dr. Grabić, prof. Bogosl. u Makarskoj. Izlazi 4 puta na godinu. Cijena na godinu Din. 35·— Za đake Din. 25·— Pojedini broj Din 10 — Za đake Din. 8·— Uredništvo i Administracija: Franjevački samostan, Makarska. Br. 1. (Dubrovnik, u ožujku 1922.) ima ovaj sadržaj: Naša riječ. — Živio novi Papa Pijo XI. — O. U. Talija: Osloni su laičkoj školi neispravni. — O. K. dr. Eterović: Fra Andrija Kačić Miošić — Franc Terseglav: Pomen Frančiškovih idej za današnjo dobo. — O. P. Vlašić: Novi pravac u proučavanju Sv. Pisma. — O. A. dr. Crnica: Sv. Stolica i konkordati. — Dr. Ivanov: Religiozna ideologija pravosl. vladike dr. Velimiro vića. — Kulturni pogledi. — Književni pregled periodičnih naših publikacija; nove knjige. — Vjesnik.

Sve ove listove, kao suborce za svetu katoličku stvar i kao znak životne snage katoličke ideje kod nas, od srca pozdravljamo i preporučujemo.

Verska anketa u Beogradu i njeni zaključci. S kritičkim primedbama i praktičnim predlozima za popravljanje materijalnoga položaja svećenstva saopćio dr. Rado Kušej, profesor universiteta u Ljubljani. — Ljubljana 1922. Naklada autorova. Tisak Jugosl. tiskare. Cijena s poštarinom 5 Din. (Str. 48.).

Kako već sam naslov kaže, ova je brošura prinos rješenju jednoga veoma aktuelnoga i akutnoga pitanja: materijalnoga naime uzdržavanja Crkve, njezinih ustanova i njezinih službenika. Čovjek se ne mora složiti sa svakim pojedinim mišljenjem i predlogom pisca, ali će svakome, koji hoće da se uputi u današnje stanje toga pitanja, dobro doći kao skup nekih važnijih podataka iz najnovijega vremena. Preporučujemo.

Petar Grgec: **Jugoslavenski Argonanti.** Donašaju nam nekoliko živih slika iz zarobljeničkog tabora.

U autorovu peru ima nekog bolnog prizvuka, neke gorčine, koju može da osjeća čovjek, kad vidi da je nešto njemu i njegovoj časti oduzeto, nešto veliko svršeno bez njega i njegova sudjelovanja — kad osjeća, da je suvišan i da je prem svojom nekrivnjom lišen udjela slave i sreće najvišeg mu ideala.

On, zarobljenik, stoji mirno prekrštenih ruku, dok se vani događaju velike stvari, dok njegova braća liju krv za slobodu domovine — a kad teškom mukom stečenim lovorom hoće da ovjenčaju i njegovu glavu — on se pita, da li je dostojan te slave, da li je zaslužio lovor dosađujući se u „Zelenoj Umbriji" ili naričući za udobnošću života.

Ali u tome razna su mnijenja, pa i nas zanimat će tih nekoliko slika iz minulih krvavih dana. — Upravo je izašlo II. izdanje.

Cijena mu je K 10. Dobiva se u: „Narodna Knjižara", Zagreb, Ribnjak 6.

Zamoljeni od gosp. pisca, donosimo pred poštovanu čitalačku publiku, s preporukom da na nj svrati pažnju, nazočni

Poziv na pretplatu!

> There are more things in heaven and earth, Horatio.
> Than are dreamt of in your philosophy.
> Shakespeare, Hamlet, act I., sc. V.

Ne ima zacijelo u naše vrijeme naobražene osobe, kojoj ne bi bilo makar nešto poznato o važnom i zanimljivom fenomenu telepatije, kojemu je novija znanost posvetila ozbiljnu pažnju.

Telepatijski se problem danas marno proučava kod svih kulturnih naroda, i taj sačinjava posebnu granu psihičnih znanosti. Znajući, da je u nas ovo pitanje još skoro nenačeto, a u cilju, da se i kod nas Južnih Slavena pobudi interes za ovakove studije, odlučih se da, na osnovu radova najboljih stranih autora i nakon pregledbe od strane učenih i kompetentnih lica, dadem u štampu djelce s naslovom:

„Telepatija ili prenašanje misli".

U ovoj sam radnji, uza strane telepatične slučaje uvrstio i nekoliko domaćih iz Dubrovnika i okolice i još nekojih mjesta u Dalmaciji, koje mi je bilo moguće da saberem.

Knjiga će obuhvatiti oko 10 štampanih araka, a cijena joj ne će prekoračiti Din. 20.

Sadržaj je ovaj: Teoretski Dio — Što je telepatija? — Telepatija u povijesti čovječanstva. — Razvitak savremenih telepatijskih studija. — Telepatija spontana i eksperimentalna. — „Čitanje misli". — Predobjave i slutnje. — Prikaze (halucinacije) u snu. — Prikaze u polu-snu. — Prikaze u normalnom stanju. — Prikaze kolektivne. — Prikaze recipročne. — Hipoteze za tumačenje telepatije. — II. Dio. — Primjeri raznih kategorija telepatije, biva: prikaze u času teških kriza (bolesti, pâda, brodoloma i sl.); prikaze na umoru; predobjave u snu, putem glasa, udaraca i sl. Ovakvih primjera uvrstio sam po nekoliko najzanimljivijih za svaku kategoriju telepatije.

Pripomenuti mi je, da je ova radnja u glavnom bila štampana god. 1916. u sarajevskom periodiku „Vrhbosni", a sad je ispravljenu i popunjenu naumih izdati napose.

Umoljavam p. n. Gospodu, koja se žele pretplatiti, da se što prije najave poštarskom kartom na adresu: **Nakladna Knjižara „Jadran" u Dubrovniku**, naznačivši koliko primjeraka žele imati.

Ne saberem li najmanje 500 predbrojnika, knjigu neću moći da štampam.

S odličnim poštovanjem

Niko Štuk,
svećenik.

U Dubrovniku, mjeseca svibnja 1922.

Odgovorni urednik dr. Marko Alaupović. Tiskara »Bosanske Pošte« u Sarajevu. Izdaje Kaptol Vrhbosanski.

Zadružna Gospodarska banka, d. d. u Ljubljani.

Poziv

na supskripciju IV. emisije dionica Zadružne gospodarske banke d. d. u Ljubljani.

II. redovita glavna skupština Zadružne gospodarske banke, d. d. u Ljubljani je zaključila, povisiti dioničku glavnicu

od K 24,000.000·- na K 48.000.000·-

sa izdavanjem 60.000 novih dionica po K 400·— nom. vrijednosti

pod slijedećim uslovima:

1. Dosadašnji dioničari imaju pravo, da na svaku staru dionicu upišu jednu novu, uz cijenu od K 520·— po komadu.
2. Neoptirane dionice dodijelit će upravni odbor novim dioničarima uz tečaj od K 580·— po komadu.
3. Supskripcija započinje 22. maja 1922. a svršava 14. juna 1922. Nove dionice učestvuju na dobitku za drugo polugodište 1922.
4. Opcija odnosno supskripcija izvršuje se na blagajni Zadružne gospodarske banke, d. d. u Ljubljani, njezinih podružnica Djakovu, Mariboru, Sarajevu, Splitu, Somboru, Šibeniku, i ekspozitura Bled, te Sveopće Zanatlijske banke d. d. u Zagrebu i Karlovcu i Gospodarske banke d. d. u Novom Sadu.
5. Protuvrijednost potpisanih dionica uplaćuje se odmah pri supskripciji.

Ljubljana, 18. maja 1922.

Upravni odbor.